

Program INTERREG SFC2021

CCI	2021TC16RFIR004
Tytuł	Program ESPON 2030
Wersja	1.2
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikuje się od	01/01/2021
Kwalifikuje się do	31/12/2029
Numer decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Regiony NUTS objęte programem	AT - Austria/Österreich BE - Belgia/België BG - Bułgaria/България CY - Cypr/Κύπρος CZ - Czechy/Česko DE - Niemcy/Deutschland DK - Dania/Danmark EE - Estonia/Eesti EL - Grecja/Ελλάδα ES - Hiszpania/España FI - Finlandia/Suomi FR - Francja/France HR - Chorwacja/Hrvatska HU - Węgry/Magyarország IE - Irlandia/Éire IT - Włochy/Italia LT - Litwa/Lietuva LU - Luksemburg/Luxembourg LV - Łotwa/Latvija MT - Malta NL - Holandia/Nederland PL - Polska PT - Portugalia/Portugal RO - Rumunia/România SE - Szwecja/Sverige SI - Słowenia/Slovenija SK - Słowacja/Slovensko
Aspekt	Aspekt C: Program europejskiej współpracy terytorialnej INTERREG (EWT)

Spis treści

1. Strategia rozwoju programu: główne wyzwania rozwojowe i rozwiązania polityczne	4
1.1. Obszar programu (nie jest wymagany dla programów Interreg C)	4
1.2. Strategia wspólnego programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań, z uwzględnieniem różnic gospodarczych, społecznych i terytorialnych, nierówności, wspólnych potrzeb inwestycyjnych oraz komplementarności i synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, a także wniosków wyciągniętych z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii dotyczących basenów morskich, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub częściowo jest objęty jedną lub kilkoma strategiami.....	5
1.3. Uzasadnienie wyboru celów polityki i celów szczegółowych Interreg, odpowiadające im priorytety, cele szczegółowe i formy wsparcia, uwzględniające, w stosownych przypadkach, brakujące ogniwa w infrastrukturze transgranicznej.....	22
Tabela 1	22
2. Priorytety	24
2.1. Priorytet: P1- Wspieranie transformacji terytorialnej poprzez promowanie wyników badań dot. Europy neutralnej klimatycznie, sprawiedliwej i zrównoważonej terytorialnie.....	24
2.1.1. Cel szczegółowy: ISO6.6 Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (wszystkie aspekty).....	24
2.1.1.1. Powiązane rodzaje działań i ich oczekiwany wkład w cele szczegółowe oraz w strategię makroregionalną i strategię dotyczące basenów morskich.	24
2.1.1.1. b. Definicja jednego beneficjenta lub ograniczonej listy beneficjentów oraz procedura przyznawania grantów.....	27
2.1.1.2. Wskaźniki.....	28
Tabela 2 - Wskaźniki wyjściowe	28
Tabela 3 - Wskaźniki rezultatu	29
2.1.1.3. Główne grupy docelowe	30
2.1.1.4. Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, w tym planowane wykorzystanie ZIT, RLKS lub innych narzędzi terytorialnych.....	33
2.1.1.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	34
2.1.1.6. Indykatory podziału środków programu UE według rodzaju interwencji	35
Tabela 4 - Wymiar 1 - obszar interwencji	35
Tabela 5 - Wymiar 2 - forma finansowania	36
Tabela 6 - Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	37
3. Plan finansowania	38
3.1. Środki finansowe w poszczególnych latach.....	38
Tabela 7.....	38
3.2. Środki finansowe ogółem w podziale na fundusze i współfinansowanie krajowe	39
Tabela 8.....	39
4. Działania podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ocenie.	40
5. Podejście do komunikacji i widoczności programu Interreg (cele, docelowi odbiorcy, kanały komunikacji, w tym media społecznościowe, w stosownych przypadkach, planowany budżet i odpowiednie wskaźniki monitorowania i oceny)	45
6. Wskazanie wsparcia dla małych projektów, włączając małe projekty w ramach funduszy małych projektów	48
7. Przepisy wykonawcze	49
7.1. Instytucje programowe.....	49
Tabela 9.....	49
7.2. Procedura powołania Wspólnego Sekretariatu	50
7.3. Podział zobowiązań pomiędzy uczestniczące państwa członkowskie oraz, w stosownych przypadkach, państwa trzecie lub partnerskie oraz kraje i terytoria zamorskie (OCT), w przypadku korekt finansowych nałożonych przez Instytucję Zarządzającą lub Komisję... ..	51
8. Stosowanie kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek zryczałtowanych i finansowania niepowiązanego z kosztami	53
Tabela 10: Stosowanie kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek zryczałtowanych i	

finansowania niepowiązanego z kosztami	53
Załącznik 1	54
A. Podsumowanie głównych elementów	54
B. Szczegóły według rodzaju operacji	55
C. Obliczanie standardowej skali kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych	61
1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowej skali kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto opracował, zebrał i zapisał dane, gdzie dane są przechowywane, daty graniczne, walidacja itp.)	61
2. Proszę podać, dlaczego proponowana metoda i obliczenia oparte na art. 94(2) są odpowiednie dla danego rodzaju operacji:.....	62
3. Proszę określić, w jaki sposób dokonano obliczeń, w szczególności uwzględniając wszelkie założenia dotyczące jakości lub ilości. W stosownych przypadkach należy wykorzystać dowody statystyczne i punkty odniesienia oraz, na życzenie, przedstawić je w formacie możliwym do wykorzystania przez Komisję.....	63
4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zagwarantowali Państwo, aby przy obliczaniu standardowej skali kosztów jednostkowych, kwoty ryczałtowej lub stawki ryczałtowanej uwzględniane były wyłącznie wydatki kwalifikowalne	66
5. Ocena Instytucji Audytowej lub Instytucji Audytowych dotycząca metodyki obliczeń i kwot oraz rozwiązań zapewniających weryfikację, jakość, gromadzenie i przechowywanie danych:.....	67
Załącznik 2.....	68
A. Podsumowanie głównych elementów	68
B. Szczegóły według rodzaju operacji	69
Załącznik 3 Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem - art. 22(3) CPR	70
DOKUMENTY	71

1. Strategia rozwoju programu: główne wyzwania rozwojowe i rozwiązania polityczne

1.1. Obszar programu (nie jest wymagany dla programów Interreg C)

Odniesienie: art. 17(3)(a), art. 17(9)(a)

Nie dotyczy

1.2 Strategia wspólnego programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań, z uwzględnieniem różnic gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także nierówności, wspólnych potrzeb inwestycyjnych oraz komplementarności i synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków wyciągniętych z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii dotyczących basenów morskich, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub częściowo jest objęty jedną lub kilkoma strategiami.

Odniesienie: art. 17(3)(b), art. 17(9)(b)

Zrozumienie wyzwań, czynników i tendencji kształtujących terytorium Europy, a także ich wpływu na rozwój terytorialny jest nadal konieczne, podobnie jak w 2002 r., kiedy powstał pierwszy program ESPON. Spójność terytorialna Europy jest dziś trudniejszym celem do osiągnięcia w obecnym kontekście charakteryzującym się rosnącą liczbą wyzwań. Rozbieżności i nierówności, zarówno między ludźmi, jak i miejscami, wymagają nadzwyczajnych wysiłków koordynacyjnych celem zbudowania odpornych na kryzysy terytoriów oraz stawienia czoła głębokim i bezprecedensowym problemom, a także muszą być rozwiązywane w warunkach charakteryzujących się zmianami środowiskowymi, transformacją gospodarczą i technologiczną, co zwiększa złożoność procesu podejmowania decyzji politycznych.

1.2.1 Główne wspólne wyzwania

W sprawozdaniu na temat stanu terytorium europejskiego (ESPON, 2019) podkreślono, że **Europa staje się coraz bardziej podzielona** pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, krajobrazu, kultury i polityki. W szczególności wzrost dysproporcji jest bardziej widoczny między regionami, gminami i dzielnicami niż pomiędzy państwami, co wymaga podejścia terytorialnego i funkcjonalnego, a w szczególności bardziej ukierunkowanego wsparcia dla obywateli UE w miejscach pozostawionych w tyle, ponieważ koncentracja wyzwań społeczno-gospodarczych może wpływać na wyzwania związane z zarządzaniem.

Podział ten ujawnia krytyczne tendencje, które mają wpływ na europejskie terytoria i obywateli:

- wzrost dysproporcji regionalnych i polaryzacji między ludźmi i miejscami przenosi się na niestabilność polityczną (miejsca "pozostawione w tyle"),
- utrzymujące się podziały (północ - południe, wschód - zachód, miasto - wieś),
- współzależności powstające w wyniku rosnących przepływów we wszystkich skalach, efektów ubocznych i zewnętrznych rozwoju, powiązanych z technologiami i sieciami, które obalają odległości i tworzą nowe geografie,
- polaryzacja gospodarcza, społeczna i kulturowa zagrażająca integracji i współzależności regionów, w tym, w stosownych przypadkach, wymiarowi sąsiedztwa.

Wyzwania, którymi zajmie się ESPON, zarysowują dynamiczną, ewolucyjną sytuację, mającą pozytywne lub negatywne konsekwencje dla rozwoju terytorialnego. Proponowany zestaw wyzwań określa specyficzne czynniki stojące za każdym zagadnieniem i niesie ze sobą określone konsekwencje, które znajdują odzwierciedlenie w głównych trendach terytorialnych (zob. również rysunek 1).

- **Wyzwanie 1: Zmiany środowiskowe powodowane przez:** zmiany klimatyczne, pogarszanie się stanu ekosystemów i wyczerpywanie zasobów skutkujące: zróżnicowanymi geograficznie wzorcami utraty różnorodności biologicznej, degradacją gruntów i pustynnieniem, stresem związanym z dostawami słodkiej wody i produkcją żywności oraz zagrożeniami dla zdrowia.
- **Wyzwanie 2: Dysproporcje społeczne spowodowane:** starzeniem się społeczeństwa, depopulacją/wyludnieniem, napływem i odpływem ludności skutkujące: zróżnicowanym terytorialnie dostępem do wysokiej jakości usług publicznych, rynku pracy i mieszkań oraz powstaniem obszarów wykluczenia społecznego, segregacji i marginalizacji.

- **Wyzwanie 3: Transformacja gospodarcza napędzana przez:** inteligentną specjalizację, innowacje, której efektem są: (1) nierówne trajektorie terytorialne w kierunku wiedzy i gospodarki o obiegu zamkniętym w zależności od jakości edukacji, wyników badań, zdolności do dyfuzji innowacji i wiedzy oraz (2) zróżnicowana zdolność do budowania odporności gospodarczej na niepewność związaną z globalną presją konkurencyjną.
- **Wyzwanie 4: Transformacja technologiczna napędzana przez:** cyfryzację, automatyzację i robotyzację, której efektem jest: nierównomierny terytorialnie postęp w kierunku gospodarki cyfrowej i społeczeństwa sieciowego w zależności od zdolności absorpcyjnej do zmian strukturalnych.
- **Wyzwanie 5: Wielopoziomowe zarządzanie spowodowane:** rosnącą złożonością procesu decyzyjnego z wieloma zainteresowanymi stronami i zbieżnymi mandatami, co skutkuje: różnymi zdolnościami do przejścia od hierarchicznych, administracyjnych struktur zarządzania terytorialnego do zarządzania funkcjonalnego przyjmującego podejścia ukierunkowane terytorialnie, partycypacyjne i sieciowe.

Rysunek 1: Trend terytorialny ESPON 2030 - przyczyny/czynniki - wyzwania terytorialne - wyniki

Rysunek 1: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futureespon2030programme/Figure-1-ESPON-2030-territorial-trend-causes-drivers-territorial-challenges-outcomes.png

1.2.2 Wspólne potrzeby inwestycyjne

Nie dotyczy programu ESPON.

1.2.3 Wnioski wyciągnięte z dotychczasowych doświadczeń

Od momentu powstania w 2002 r. program ESPON przyczynia się do kształtowania polityki poprzez analizę tendencji terytorialnych oraz tworzenie danych i bazy wiedzy z korzyścią dla decydentów na wszystkich szczeblach zarządzania w całej Europie.

Misją programu **ESPON 2006** rozpoczętego w 2002 r. było przede wszystkim wniesienie wkładu w tworzenie polityki poprzez określenie i zrozumienie tendencji przestrzennych, sugerujących dostosowanie polityki na wszystkich szczeblach zarządzania oraz w kierunku lepszej koordynacji sektorowej. Program finansował głównie projekty badań o silnym podejściu terytorialnym. Projekty tematyczne miały na celu analizę trendów terytorialnych i zapewnienie lepszego zrozumienia terytorium europejskiego i rozwoju terytorialnego.

Podejście to było kontynuowane i dalej rozwijane w ramach **Programu ESPON 2013**, którego celem było rozszerzenie ogólnoeuropejskich danych, aby potencjalnie przyniosły one korzyści decydującym z całej Europy na wszystkich poziomach. Ideą stojącą za strategią ESPON 2013 było to, że decydenci zajmujący się rozwojem regionów i większych terytoriów potrzebują, do projektowania swoich polityk, wsparcia w postaci danych i porównywalnych informacji o regionach, jak również o długoterminowych zmianach i perspektywach. Ponadto, program ESPON 2013 był powiązany ze strategią lizbońską i göteborską i dostarczył danych na temat potencjału terytorialnego w zakresie poprawy konkurencyjności regionalnej i spójności terytorialnej.

Sformułowanie misji Programu **ESPON 2020** uległo dalszej ewolucji i zostało poszerzone o wspieranie wzmocnienia skuteczności polityki spójności UE oraz innych polityk sektorowych i programów w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFSI), a także krajowych i regionalnych polityk rozwoju terytorialnego oraz strategii makroregionalnych i strategii dotyczących basenów morskich.

Proces współpracy wśród praktyków i użytkowników ESPON (konsultacje społeczne i warsztaty "tzw. burze mózgow" przeprowadzone w 2019 i 2020 r.) pozwolił na zebranie informacji **na temat mocnych stron, na których ESPON 2030 powinien się opierać oraz słabych stron, które należy ograniczyć.**

Pozytywne aspekty, które ESPON powinien wzmocnić i dalej rozwijać to:

- tworzenie narracji politycznych dla decydentów jako jedna ze specjalności ESPON ze względu na swoją bliskość z użytkownikami,
- szybka odpowiedź na zapotrzebowanie polityczne,
- współpraca z i pomiędzy Komisją Europejską, państwami członkowskimi, uniwersytetami i innymi sieciami europejskimi,
- szeroki zakres działań komunikacyjnych i informacyjnych celem dotarcia do większej liczby odbiorców,
- ukierunkowane analizy, które łączą naukowców ze stroną polityczną oraz wprowadzają ich w europejską perspektywę,
- szeroki zakres/różnorodność tematów umożliwiających porównanie w skali całej UE,
- promocja rozwoju terytorialnego jako dziedziny badań,
- rozwój innowacyjnych metodologii (ocena oddziaływania terytorialnego - TIA, zmiany klimatyczne, ocena instrumentów finansowych),
- wspieranie powiązań pomiędzy kilkoma instrumentami w UE (przykład: ESPON i Interact w sprawie migracji),
- Wyzwania polityczne na poziomie terytorialnym stają się coraz bardziej złożone: ESPON pomaga uczynić je zrozumiałymi.

Niedociągnięcia i obszary dalszego rozwoju ESPON określono w następujący sposób:

- nadmierny nacisk na wskaźniki i monitoring,
- brak zaangażowania zainteresowanych stron z wyjątkiem analiz ukierunkowanych,
- niewystarczająco dopasowane działania zewnętrzne/sieć współpracy,
- brak zaangażowania naukowców w działania zewnętrzne,
- zmniejszone wykorzystanie KPK (Europejskiego Partnerstwa na rzecz Chmur Obliczeniowych),
- niski poziom wykorzystania niektórych konkretnych narzędzi (rzeczywiste potrzeby),
- wartość dodana badań nie jest wystarczająco wysoko oceniana/rozważana,
- niewystarczająca aktywacja sieci wsparcia przez ESPON, takich jak europejskie i krajowe sieci władz regionalnych i lokalnych, czy badaczy terytorialnych,
- niektóre treści są zbyt ogólne, nie są dostatecznie dostosowane do potrzeb,
- brak spójnej jakości,
- niewystarczająca wymiana i współpraca z i między naukowcami,
- słabe zalecenia/porady polityczne pochodzące z projektów badań stosowanych,
- wymiar terytorialny nie zawsze jest konsekwentnie odzwierciedlany w przedstawianiu wyników badań ESPON.

Ponadto istnieje **rosnąca potrzeba lepszego dostosowania prac badawczych do potrzeb i procesów politycznych, a także rosnące zapotrzebowanie na dalsze powiązania między środowiskiem akademickim a decydentami:**

- Decydenci preferują ukierunkowane, bezpośrednie oraz gotowe do wykorzystania wsparcie dla procesów politycznych (scenariusze, ukierunkowane badania, dane, mapy i wyniki wizualizacji).
- Decydenci wyrażają wyraźne zapotrzebowanie na działania informacyjne obejmujące interakcję, konkretne wsparcie i wzajemne uczenie się: działania typu peer-to-peer, obozy szkoleniowe, aktywne podnoszenie świadomości, warsztaty, konferencje itp.
- W porównaniu z decydentami politycznymi naukowcy nadają wyższy priorytet tworzeniu materiałów informacyjnych (publikacje, dokumenty przedstawiające stanowisko, tworzenie koncepcji polityki) i wyrażają mniejsze zainteresowanie bezpośrednim wsparciem decydentów politycznych (np. środki towarzyszące lub obozy szkoleniowe).
- Zainteresowane strony domagają się większej wymiany między badaniami a polityką, przy większym zaangażowaniu strony odpowiedzialnej za kształtowanie polityki, jak również poszerzonego i wzmocnionego udziału środowisk akademickich.

Powyższe elementy zostały zidentyfikowane również na podstawie wyników bieżącej oceny (realizowanej przez Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący) oraz wyników oceny średniookresowej Programu ESPON 2020, która dostarczyła rekomendacji dla Programu ESPON 2030. W szczególności, w ocenie śródkresowej podkreślono, że poniżej wymienione elementy powinny być brane pod uwagę przy dalszym rozwoju Programu ESPON 2030:

Jakość wyników

- Dokładniejsze rozpatrywanie dopasowania, dywersyfikacji i adaptacji wyników, zgodnie z konkretnymi potrzebami różnych członków grup docelowych oraz zróżnicowanie działań w zakresie rozwoju polityki i jej wpływu na poszczególnych członków grup docelowych.
- Dokładniejsze rozważenie, określenie i dostosowanie usługi celem zapewnienia wykonalności wymaganych form działalności badawczej.
- Aby przetestować wykonalność wnioskowanych metod badawczych, można by zastosować innowacyjne procedury zamówień publicznych umożliwiającą konsultację z rynkiem.
- Stwarzanie możliwości kreatywnego wkładu w rozwiązywanie konkretnych wyzwań badawczych przy jednoczesnym zapewnieniu, że wkład ten będzie odpowiadał potrzebom użytkowników.
- Wspieranie i ułatwianie przekazywania wyników, dalsza specjalizacja i dostosowanie działań informacyjnych i narzędzi pod kątem praktycznych potrzeb grupy docelowej (przy projektowaniu konkretnych, dostosowanych do potrzeb działań informacyjnych należy uwzględnić kontekst, w jakim różne zainteresowane strony mogą przyswoić i wykorzystać dowody i narzędzia opracowane przez ESPON).

Zgodność wyników z polityką

- Wprowadzenie środków służących opracowaniu lub przekształceniu wyników ESPON celem zwiększenia ich znaczenia dla polityki.
- Wdrożenie procedur mających na celu zaangażowanie wkładu zainteresowanych stron, co doprowadzi do zwiększenia znaczenia wyników dla polityki.
- Silniejsza terytorializacja wyników i bardziej strategiczne podejście do kontaktów zewnętrznych, zapewniające ukierunkowane informacje dla konkretnych grup docelowych.
- Ukierunkowana terytorialnie strategia dotarcia do odbiorcy mogłaby być kontynuowana celem przekazania wyników projektu wszystkim szczeblom decydentów różnych rodzajów regionów, prezentując korzyści, możliwości, wyzwania reprezentowane przez określone trendy/decyzje polityczne itp. W ten sposób ukierunkowana strategia dotarcia powinna być przede wszystkim nacelowana na zaspokojenie interesów i potrzeb konkretnych użytkowników z grup docelowych, a nie koncentrować się na prezentowaniu wyników projektu, które nie zostały przekształcone lub dostosowane.

- W ramach tych działań można rozważyć dalsze innowacje w zakresie kształtowania polityki, na przykład laboratoria polityczne skupiające się na wysoce dostosowanym przekazywaniu wyników konkretnym użytkownikom z grupy docelowej oraz demonstracje dotyczące praktycznego wykorzystania wyników w celu wzmocnienia działań w zakresie kształtowania polityki w kontekstach dla niej istotnych. Można zbadać interaktywne sposoby przekazywania rezultatów zainteresowanym stronom, aby zwiększyć znaczenie wyników ESPON dla kształtowania polityki.

Wykorzystanie dowodów

- Ukierunkowane działania informacyjne skierowane do organów regionalnych i lokalnych są niezbędne do zapewnienia lepszego "zrozumienia" przez potencjalnych kluczowych użytkowników.
- Zwiększone wykorzystanie KPK mogłoby pomóc w dostosowaniu podejścia do przyswajania danych, ponieważ KPK posiada już wiedzę na temat konkretnych potrzeb kluczowych podmiotów i sieci na poziomie krajowym i regionalnym i może przełożyć wyniki na te konkretne konteksty.
- Budowanie działań informacyjnych wokół istniejących sieci i stowarzyszeń stymulujące wykorzystanie danych.
- Rozważenie zastosowania narzędzi ułatwiających przekazywanie wyników.

- Możliwym rozwiązaniem jest przetłumaczenie sprawozdań i materiałów informacyjnych przy udziale KPK, pod warunkiem dostępności środków finansowych.

- Dostarczanie materiałów dostosowanych do potrzeb celem zwiększenia zgodności pomiędzy wynikami ESPON a potrzebami określonych segmentów grup docelowych.

- Jak już wspomniano, lepszym rozwiązaniem mogłyby być innowacyjne rozwiązania zewnętrzne, takie jak laboratoria polityczne.

Działania w kierunku poszerzenia grupy odbiorców

- Aby jeszcze bardziej dopasować wyniki ESPON do potrzeb konkretnych członków grupy docelowej, informacje zwrotne uzyskane podczas lokalnych seminariów powinny być również wykorzystywane do udoskonalania dokumentów strategicznych i innych materiałów opracowanych przez ESPON EUWT.
- Materiały informacyjne i wydarzenia mogłyby być lepiej dostosowane, aby przyciągnąć konkretnych członków grupy docelowej.
- Silniejsze ukierunkowanie na społeczność naukową oraz stworzenie pomostu pomiędzy środowiskiem akademickim i decydentami politycznymi, mogłoby pomóc w dalszym stymulowaniu wykorzystania wyników ESPON.

Strategia zaprojektowana dla Programu ESPON 2030 i skupiająca się na tematycznych planach działań i bardziej dostosowanym zasięgu w ramach "rozwoju wiedzy", w której przewidziano również większą rolę punktów kontaktowych ESPON, została starannie opracowana z uwzględnieniem wszystkich wyżej wymienionych zaleceń.

1.2.4 Komplementarność i synergia z polityką spójności i innymi strategiami terytorialnymi

Główną misją ESPON jest dostarczanie dowodów, danych i porad na potrzeby polityki.

Dowody i wiedza tworzone przez ESPON mają między innymi na celu wspieranie rozwoju i analizy tendencji i strategii terytorialnych w różnej skali, w tym w skali transnarodowej, takich jak strategię makroregionalne, strategię dotyczące basenów morskich, a także wszelkiego rodzaju podejścia funkcjonalne, takie jak transgraniczne lub ponadgraniczne strategię miejskie/metropolitalne. Wyniki i baza wiedzy opracowane przez ESPON stanowią istotne źródło informacji dla takich strategii na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym.

W szczególności badania i działania ESPON są wysoce istotne dla programowania polityki spójności, w szczególności w celu przyczynienia się do jej skuteczności (rozporządzenie EWT, motyw 10), Europejskiego Zielonego Ładu, procesu sprawiedliwej transformacji i naprawy oraz Agendy Terytorialnej 2030 (TA2030). ESPON będzie nadal wspierał te procesy poprzez briefy polityczne, raporty dotyczące dowodów z poszczególnych terytoriów, narzędzia monitorowania terytorialnego i inne dedykowane badania, zarówno organizowane na żądanie odpowiednich krajów członkowskich ESPON, jak i odpowiednich sieci międzyrządowych. Część wyników ESPON będzie zasilać proces polityki spójności i wdrażania Agendy Terytorialnej 2030. ESPON będzie również wspierał strategie makroregionalne, strategie dotyczące basenów morskich, tak jak to miało miejsce w przeszłości, za pomocą danych i narzędzi monitorowania oraz odpowiadając na doraźne prośby o wsparcie.

1.2.5 Wartość dodana i specyficzne podejście ESPON - wymiar terytorialny w centrum uwagi

Od 2002 r. program ESPON organizuje i finansuje badania stosowane, analizy terytorialne i gromadzenie danych w celu wsparcia formułowania polityk rozwoju terytorialnego w Europie za pomocą wyników badań, systematycznie zbieranych danych, map, doradztwa w zakresie polityki i ogólnoeuropejskiej analizy porównawczej. ESPON pomaga regionom, miastom i rządowi krajowemu poprawić jakość procesu decyzyjnego poprzez wspieranie rozwoju, wdrażania i monitorowania ich polityki i strategii. Analizy ESPON wspierały i nadal będą wspierać obszary transgraniczne, międzyregionalne i transnarodowe (w tym kraje objęte instrumentem pomocy przedakcesyjnej - IPA i europejskim instrumentem sąsiedztwa - ENI), jak również zintegrowane podejścia terytorialne, takie jak zintegrowane inwestycje terytorialne - ZIT i rozwój lokalny kierowany przez społeczność - RLKS.

Rolą ESPON jest dostarczanie dowodów analitycznych dotyczących zidentyfikowanych wyzwań terytorialnych i ich wyników oraz zalecanie skoordynowanych podejść politycznych celem sprostania tym wyzwaniom.

ESPON jest również osadzony w polityce spójności i przyczynia się do realizacji jej głównych celów i zwiększenia jej skuteczności (rozporządzenie EWT, motyw 10), wspierając jednocześnie realizację **Agendy Terytorialnej UE 2030** a ze szczególnym uwzględnieniem spójności terytorialnej. Jak pokazuje rysunek 2, uwzględniono również aspekty spójności terytorialnej w politykach sektorowych UE. W ten sam sposób ESPON przyczynia się do rozwoju polityki krajowej, regionalnej i lokalnej. **Zielony ład i strategia wychodzenia z kryzysu COVID** poszerzają ramy przyszłego programu ESPON dzięki wspomnianemu wyżej wsparciu. Należy jednak osiągnąć największą możliwą koncentrację działań ESPON.

Rysunek 2: Wsparcie ESPON dla działań w zakresie polityki terytorialnej od poziomu UE do poziomu lokalnego/regionalnego

Rysunek 2: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futurespon2030programme/figure-2-ESPON%E2%80%99s-support-to-territorial-policy-action-from-the-EU-to-the-local-regional-level.png

Biorąc pod uwagę główne wyzwania terytorialne oraz ramy polityki spójności ustanowione przez państwa członkowskie UE, program ESPON 2030 będzie realizował następującą misję, opisaną na rysunku 3:

"ESPON dostarcza dowodów z poszczególnych terytoriów, aby wspierać zainteresowane strony na wszystkich szczeblach w osiągnięciu zielonej transformacji aż do gospodarek neutralnych klimatycznie, zapewniając jednocześnie sprawiedliwe warunki życia dla wszystkich ludzi we wszystkich miejscach".

Tematyka **ZIELONEGO przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie** oraz **SPRAWIEDLIWE warunki życia i możliwości dla wszystkich ludzi we wszystkich miejscach** będą podejmowane przez ESPON poprzez **funkcjonalną i ukierunkowaną na konkretne obszary perspektywę TERYTORIALNĄ**.

Rysunek 3: Deklaracja misji ESPON: badania na rzecz zielonego, sprawiedliwego i terytorialnego podejścia

Rysunek 3: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futureespon2030programme/Figure-3-ESPON's-mission-statement-Evidence-towards-Green-Just-and-Territorial.png

ESPON zamierza wspierać decydentów politycznych na wszystkich szczeblach poprzez dostarczanie dowodów z poszczególnych terytoriów i wiedzy na potrzeby działań politycznych. Nacisk kładzie się na **wzmocnienie procesu wychodzenia z kryzysu i odporności terytoriów UE poprzez zieloną transformację w kierunku gospodarek neutralnych klimatycznie**, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwych warunków życia dla wszystkich miejsc i wszystkich ludzi.

1.2.5.1 *Tematyczne ukierunkowanie prowadzenia badań*

Perspektywa terytorialna, międzysektorowa i funkcjonalna jest podstawą dowodów i wiedzy ESPON. Wspiera to zainteresowane strony publiczne w poszukiwaniu odpowiednich i skoordynowanych odpowiedzi politycznych w różnych sektorach i na różnych poziomach rządowych, z korzyścią dla obywateli Europy.

W tym kontekście program ESPON koncentruje się na dwóch kluczowych tematach obejmujących większość problemów i wyzwań związanych ze spójnością i harmonijnym rozwojem terytoriów europejskich:

- **zielona transformacja w kierunku gospodarek neutralnych klimatycznie,**
- **sprawiedliwe warunki życia dla wszystkich miejsc i wszystkich ludzi.**

ZIELONA transformacja w kierunku gospodarek neutralnych klimatycznie

Przejście w kierunku gospodarki niskoemisyjnej lub neutralnej dla klimatu stało się jednym z głównych wyzwań dla europejskich regionów i miast w ostatnich dziesięcioleciach.

Zmiany klimatyczne dotyczą wszystkich miejsc w Europie, ale w zróżnicowany sposób, w zależności od naturalnych cech terytoriów i ich gotowości do radzenia sobie z zagrożeniami środowiskowymi. Na podatność terytoriów na zmiany klimatyczne wpływają głównie:

- narażenie na klęski żywiołowe lub zagrożenia naturalne;
- zagospodarowanie terenu i/lub potencjał sieci zielonej infrastruktury, oraz
- poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, który wymaga inwestycji w środki łagodzące i dostosowawcze, w szczególności dla modeli biznesowych o obiegu zamkniętym.

Przejście do bardziej ekologicznych gospodarek wiąże się z szeregiem transformacji, począwszy od modeli biznesowych i nawyków konsumpcyjnych, poprzez produkcję i wykorzystanie energii, a skończywszy na ograniczeniu emisji dwutlenku węgla. Na wszystkich szczeblach władzy zainteresowane strony muszą dostosować się do zmiany klimatu i zająć się zagrożeniem dla środowiska, aby złagodzić zagrożenia naturalne, utrzymać rozwój społeczno-gospodarczy i poprawić jakość życia wszystkich obywateli.

W obecnym kontekście kryzysu zdrowotnego Covid-19 wielu europejskich polityków, liderów biznesu, posłów do PE i działaczy ekologicznych wzywa do "**ekologicznej odbudowy gospodarki**" ["*Green Recovery: Reboot & Reboost our economies for a sustainable future*", *Call for mobilisation*" - *Ekologiczna odbudowa gospodarki: reset i restart naszych gospodarek na rzecz zrównoważonej przyszłości, wezwanie do mobilizacji, 14 kwietnia 2020 r.*], które traktuje walkę ze zmianami klimatu jako rdzeń strategii ożywienia gospodarczego. Wzywają do wykorzystania zielonej transformacji jako pokryzysowych programów naprawy gospodarczej, zamiast dążenia do powrotu do dotychczasowego stanu rzeczy. Przejście na gospodarkę neutralną klimatycznie, ochrona różnorodności biologicznej i transformacja systemów rolno-spożywczych mają potencjał, by szybko zapewnić miejsca pracy, wzrost gospodarczy oraz poprawić sposób życia wszystkich obywateli na całym świecie, a także przyczynić się do budowy bardziej odpornych społeczeństw.

W okresie programowania 2021-2027 polityka spójności będzie silnie wspierać zielone transformacje gospodarek w kierunku **neutralności węglowej**. Celem jest uzyskanie zerowego śladu węglowego netto czyli osiągnięcie zerowej emisji dwutlenku węgla netto poprzez zrównoważenie emisji CO₂ (często poprzez kompensację emisji CO₂) lub po prostu całkowitą eliminację emisji CO₂.

Ponadto wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym wymaga przeprowadzenia większej liczby analiz obecnych modeli przemysłowych, wykorzystania zasobów naturalnych i produkcji odpadów, połączenia strategii ekologicznych i inteligentnych, jak również ponownego zdefiniowania wzrostu i skupienia się na pozytywnych korzyściach dla całego społeczeństwa. Zmiana klimatu może również prowadzić do powstania nowych możliwości rozwoju, np. w rolnictwie, gospodarce ekologicznej czy produkcji energii odnawialnej.

Analiza różnorodnych terytorialnych skutków zmiany klimatu powinna pomóc w lepszym określeniu nierówności między terytoriami w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu oraz budowaniu odporności na zagrożenia dla środowiska. Ponadto różnice między poszczególnymi terytoriami w zakresie ich gotowości do zielonej transformacji, ale także w zakresie dostępu do czystego powietrza, wody i gleby, zasobów naturalnych, różnorodności biologicznej i dostaw energii, mogą **korelować z nierównościami społecznymi między ludźmi i je wzmacniać**.

Co więcej, jak podkreślono w badaniach ESPON i w agendzie terytorialnej, czynniki napędzające bardziej ekologiczną i neutralną pod względem klimatu gospodarkę ujawniają złożone interakcje i współzależności między systemami gospodarczymi (np. gospodarką o obiegu zamkniętym), systemami energetycznymi, systemami mobilności i systemami żywnościowymi w kontekście zmiany klimatu.

W związku z tym wymagają one **większej koordynacji terytorialnej polityk** z systemami wielopoziomowego zarządzania, zwłaszcza w zakresie klimatu, energii, gospodarki wodnej, rolnictwa, mieszkalnictwa, turystyki i transportu.

Sprawiedliwe warunki życia dla wszystkich ludzi we wszystkich miejscach

Terytorium Europy staje się coraz bardziej nieproporcjonalnie rozwinięte, rosną nierówności społeczne, a coraz więcej osób i miejsc ma poczucie bycia "pozostawionych w tyle". W Europie nasila się fragmentacja terytorialna i społeczna. Stopniowo różnice gospodarcze i społeczne są widoczne bardziej między regionami, gminami i dzielnicami niż między państwami. Spójność terytorialna musi obejmować wszystkie aspekty sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem danych warunków środowiskowych, społecznych, gospodarczych i finansowych.

Spójność terytorialna ma na celu zapewnienie sprawiedliwości przestrzennej dla wszystkich miejsc i obywateli w Europie, która polega na uczciwym i sprawiedliwym podziale w przestrzeni cenionych społecznie zasobów i możliwości korzystania z nich [*Miasto i sprawiedliwość przestrzenna, Edward W. Soja, 2009*]. Sprawiedliwość przestrzenna obejmuje zarówno harmonijny poziom rozwoju pomiędzy terytoriami europejskimi, ale także równe szanse dla ludzi w zakresie dostępu do ochrony socjalnej, opieki zdrowotnej, zatrudnienia i usług.

W ostatnich latach w Europie, a także w innych krajach rozwiniętych, w sposób szczególny wyrażane były głosy domagające się **większej sprawiedliwości i uczciwości między ludźmi oraz równych szans dla wszystkich miejsc i obywateli**. Niezadowolenie to skoncentrowane było geograficznie i prawdopodobnie było związane ze kumulacją wyzwań społeczno-gospodarczych, co w przyszłości może prowadzić do niestabilności politycznej.

Ludność całej Europy wzywa rządy do przeciwdziałania rosnącym nierównościami i wspierania lepszych warunków pracy i życia na całym kontynencie. Walka z różnicami terytorialnymi w Europie, w szczególności poprzez politykę spójności, obejmuje dostęp do podstawowych usług, rynek pracy sprzyjający integracji, rewitalizację ubogich obszarów miejskich i wiejskich oraz skuteczne środki zwalczania ubóstwa.

Jak wspomniano w sprawozdaniu o stanie terytorium europejskiego (ESPON, 2019), priorytetem dla UE pozostaje Europejski Filar Praw Socjalnych, w którym podkreśla się w szczególności znaczenie zasady sprawiedliwości w opiece społecznej i na rynku pracy [*Deklaracja z Sibiu podczas nieformalnego spotkania przywódców UE-27 w maju 2019 r.*]. Sprawiedliwe warunki życia dla wszystkich oznaczają, że ludzie mogą zaspokoić swoje podstawowe potrzeby ludzkie, takie jak żywność i schronienie, ale także dostęp do miejsc pracy i do podstawowych usług społecznych, takich jak opieka zdrowotna, edukacja i szkolenia.

Obecnie Europa zmagają się z problemem zapewnienia **sprawiedliwych warunków życia** na wszystkich terytoriach, w szczególności z powodu:

- zwiększonego narażenia miejsc w wyniku globalizacji: konsekwencje obecnego kryzysu zdrowotnego i światowego kryzysu gospodarczego,
- zróżnicowania terytorialnych wyzwań demograficznych i społecznych, segregacji słabszych grup społecznych;
- znaczącej migracji wewnątrz europejskiej oraz imigracji z krajów trzecich, które niosą ze sobą szczególne wyzwania i możliwości,
- wyzwań związanych z integracją UE i rosnącą współzależnością regionów.

Ponadto, aby zapewnić dalszą akceptację zdecydowanych działań politycznych, takich jak inicjatywy w zakresie zielonej transformacji, bardziej niż kiedykolwiek muszą one odpowiadać na społeczne potrzeby i obawy obywateli dotyczące sprawiedliwej transformacji.

Z perspektywy terytorialnej rządy wszystkich szczebli muszą radzić sobie z rosnącymi współzależnościami i przepływami we wszystkich wymiarach, takich jak skutki uboczne i efekty zewnętrzne rozwoju, przepływy siły roboczej i ludzi oraz zagrożenia dla środowiska, powiązane z sieciami, dla których nie mają znaczenia odległości i które tworzą nowe funkcjonalne obszary geograficzne. Te nowe rodzaje obszarów funkcjonalnych wymagają nowych form współpracy między terytoriami. Jednakże istnienie rozbieżności pomiędzy skutkami rozwoju gospodarczego i społecznego a ograniczeniami uprawnień decyzyjnych istniejących jednostek administracyjnych, mogących działać jedynie w ramach określonych i sztywnych granic administracyjnych, negatywnie wpływa na skuteczność i legitymację instytucji politycznych i wymaga **większej współpracy terytorialnej na wszystkich poziomach i we wszystkich sektorach**.

Na podstawie zidentyfikowanych wyzwań terytorialnych oraz procesu oceny potrzeb przeprowadzonego latem 2020 r. w drodze konsultacji społecznych, Wspólna Grupa Robocza (WGR) określiła 7 potencjalnych tematów, które mogłyby stanowić trzon działań ESPON 2030 w ramach tzw. tematycznych planów działań (TPD). TPD to strategiczny dokument programowy dotyczący konkretnego tematu, który ma być realizowany przez Jedyne Beneficjenta. TPD określa pakiety robocze działań związanych z dostarczaniem dowodów i rozwojem wiedzy, które odpowiadają potrzebom konkretnie określonych grup docelowych w ramach tego TPD i które mogą wspierać różne etapy procesów politycznych (zob. dalsze wyjaśnienie podejścia w sekcji 2.1.2).

Poniższa lista potencjalnych tematów będzie weryfikowana i zmieniana w trakcie realizacji Programu w oparciu o bieżącą ocenę potrzeb. Wymienione 7 tematów jest ściśle powiązane z celami Polityki Spójności 2021-2027 oraz priorytetami Agendy Terytorialnej 2030 i pokazuje strategiczne podejście wybrane celem odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania:

- **Życie, praca i podróżowanie ponad granicami**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu społecznemu, wdrażająca Europejski Filar Praw Socjalnych"; "Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna poprzez promowanie innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności ICT"; "Europa bardziej połączona poprzez zwiększenie mobilności"; "Europa bliższa obywatelom poprzez wspieranie zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych".

Powiązania z Agendą Terytorialną 2030: Sprawiedliwa Europa (funkcjonalne regiony, integracja ponad granicami); Zielona Europa (zrównoważone połączenia).

- **Zarządzanie nowymi obszarami geograficznymi**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Bardziej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności"; "Bardziej zielona, niskoemisyjna gospodarka przechodząca w gospodarkę o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa poprzez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej"; "Bardziej połączona Europa poprzez zwiększenie mobilności".

Powiązania z agendą terytorialną 2030: Sprawiedliwa Europa (zrównoważona Europa, regiony funkcjonalne); Zielona Europa (gospodarka o obiegu zamkniętym, zrównoważone połączenia).

- **Inteligentna łączność**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Bardziej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności"; "Bardziej zielona, niskoemisyjna gospodarka przechodząca w gospodarkę o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa poprzez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej"; "Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna poprzez promowanie innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności ICT".

Powiązania z Agendą Terytorialną 2030: Zielona Europa (zrównoważone połączenia).

- **Miejsca odporne na kryzysy**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna poprzez promowanie innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności ICT"; "Bardziej zielona, niskoemisyjna gospodarka przechodząca w gospodarkę o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa poprzez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej"; "Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu społecznemu, wdrażająca Europejski Filar Praw Socjalnych"; "Bardziej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności"; "Europa bliższa obywatelom poprzez wspieranie zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych".

Powiązania z agendą terytorialną 2030: Sprawiedliwa Europa (zrównoważona Europa,); Zielona Europa (zdrowe środowisko, gospodarka o obiegu zamkniętym, zrównoważone połączenia).

- **Terytoria europejskie w perspektywie globalnej**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna poprzez promowanie innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności ICT"; "Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu społecznemu, wdrażająca Europejski Filar Praw Socjalnych"; "Bardziej zielona, niskoemisyjna gospodarka przechodząca w gospodarkę o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa poprzez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej".

Powiązania z agendą terytorialną 2030: Sprawiedliwa Europa (zrównoważona Europa,); Zielona Europa (gospodarka o obiegu zamkniętym, zrównoważone połączenia).

- **Perspektywa dla wszystkich ludzi i miejsc**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu społecznemu, wdrażająca Europejski Filar Praw Socjalnych"; "Europa bliższa obywatelom poprzez wspieranie zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych"; "Bardziej zielona, niskoemisyjna gospodarka przechodząca w gospodarkę o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa poprzez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej".

Powiązania z agendą terytorialną 2030: Sprawiedliwa Europa (zrównoważona Europa, regiony funkcjonalne); Zielona Europa (zdrowe środowisko, gospodarka o obiegu zamkniętym).

- **Terytoria neutralne klimatycznie**

Powiązania z celami polityki spójności 2021-2027: "Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna poprzez promowanie innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności ICT"; "Bardziej zielona, niskoemisyjna gospodarka przechodząca w gospodarkę o zerowej emisji dwutlenku węgla netto oraz odporna Europa poprzez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej".

Powiązania z agendą terytorialną 2030: Sprawiedliwa Europa (zrównoważona Europa,), Zielona Europa (zdrowe środowisko, gospodarka o obiegu zamkniętym).

Powyższy wykaz ma charakter orientacyjny i ma na celu ukierunkowanie realizacji w całym okresie programowania. TPD, w stosownych przypadkach, uwzględni również promocję nowo przyjętej inicjatywy "Nowy europejski Bauhaus" i wniesie do niej swój wkład.

W celu terminowego rozpoczęcia działań w ramach programu i na podstawie wyników konsultacji, zestaw czterech tematów z tej listy został oznaczony jako priorytetowy na początku okresu programowania. Trwa już proces konsultacji w celu dalszego określenia przedmiotu tematycznych planów działań, które zostaną opracowane przez jedynego beneficjenta po zatwierdzeniu programu. Do udziału w tych konsultacjach zostaną zaproszone odpowiednie zainteresowane strony, w tym sektorowe służby Komisji.

1. Odporność na kryzysy

Temat ten cieszył się największym zainteresowaniem wśród krajów ESPON, ponieważ dotyczy on, w sposób kompleksowy i przekrojowy, obecnych kluczowych wyzwań. Działania mogłyby dostarczyć wyników analiz na temat mocnych stron poszczególnych terytoriów i ich wrażliwości na różnego rodzaju kryzysy (środowiskowe, gospodarcze, społeczne, sanitarne lub cyfrowe), informując o odpowiednich strategiach naprawczych i promując zaangażowanie lokalnych społeczeństw obywatelskich na rzecz wzmocnienia odporności terytorialnej. Taki wkład miałby na celu zapewnienie, że wszystkie miejsca w pełni wykorzystują swój potencjał rozwojowy, w szczególności te, które zostały nieproporcjonalnie dotknięte kryzysami.

2. Terytoria neutralne klimatycznie

Zmiany klimatyczne zostały uznane jako wyzwanie na poziomie globalnym i są traktowane przez UE jako priorytet o wysokim stopniu pilności. Zmiany klimatyczne dotyczą wszystkich miejsc w Europie, ale w zróżnicowany sposób, w zależności od naturalnych cech terytoriów i ich gotowości do radzenia sobie z zagrożeniami środowiskowymi. ESPON przeanalizuje możliwości przekształcenia wyzwań związanych ze zmianą klimatu w szanse w taki sposób, aby wszystkie terytoria europejskie były zachęcane i stymulowane do przejścia na neutralność klimatyczną do roku 2050. Zostanie to osiągnięte poprzez dostarczenie nowych informacji i możliwych ścieżek dla wszystkich rodzajów terytoriów w celu zmniejszenia emisji dwutlenku węgla, zwiększenia biotopów obniżających zawartość dwutlenku węgla, tworzenia i wzmocnienia zielonej infrastruktury oraz zarządzania nią, wspierania transformacji energetycznej, zielonej transformacji cyfrowej oraz przejścia na gospodarkę zieloną i gospodarkę o obiegu zamkniętym. Szczególny nacisk zostanie położony na terytoria, na których występują dodatkowe wyzwania, takie jak rozwój gospodarczy, dostępność lub nierówności społeczne oraz pokazane zostanie, w jaki sposób neutralne podejście do klimatu może rozwiązać te problemy.

3. Perspektywa dla wszystkich ludzi i miejsc

Terytorium Europy staje się coraz bardziej nierównomiernie rozwinięte, rosną nierówności społeczne, a coraz więcej osób i miejsc czuje się "pozostawionych w tyle". Decydenci polityczni potrzebują danych, które pozwolą im zrozumieć tę rosnącą fragmentację terytorialną i społeczną w Europie. Badania ESPON mogłyby dotyczyć zdolności wszystkich miejsc do zapewnienia zrównoważonego rozwoju terytorialnego, wykraczającego poza sam wzrost gospodarczy i skupić się w szczególności na dostępności zatrudnienia, edukacji i usług użyteczności publicznej dla ludzi na wszystkich poziomach terytorialnych. Wkład ten mógłby stanowić źródło informacji dla polityki UE i krajowej w zakresie wpływu inwestycji publicznych na konwergencję społeczną oraz promować politykę, która zwraca uwagę na różnorodność miejsc w Europie, wraz z ich potencjałem rozwojowym i wyzwaniami.

4. Zarządzanie nowymi obszarami geograficznymi

Rosnące współzależności pomiędzy terytoriami i obywatelami to główny trend dotyczący Europę. Przepływy na wszystkich poziomach wzrastają wraz ze skutkami ubocznymi i zewnętrznymi efektami rozwoju, powiązanych z technologiami i sieciami, które znoszą odległości i tworzą nowe obszary geograficzne odbiegające od granic administracyjnych.

ESPON może zająć się współzależnościami obszarów i koncentrować się na terytoriach wymagających zintegrowanego podejścia do zarządzania w wyniku zidentyfikowanych podziałów, zagrożeń, funkcjonalnych interakcji lub konfliktów i perspektyw rozwoju. Wyniki badań i rozwój wiedzy mogą promować podejścia partycypacyjne i upodmiotowienie społeczności w rozwijaniu strategii terytorialnych dla programowania polityki w perspektywie funkcjonalnej, odpowiadającej na napotykaną nierówność, brak równowagi, zagrożenia.

1.2.5.2 Dostarczanie dowodów do wykorzystania - tworzenie wiedzy dla interesariuszy

Jak wyjaśniono w sekcji 1, rolą ESPON jest dostarczanie wyników badań analitycznych dotyczących zidentyfikowanych wyzwań terytorialnych oraz zalecanie skoordynowanych działań politycznych celem sprostania tym wyzwaniom. Dane dot. poszczególnych terytoriów są kluczowym elementem wypracowanym, zebrany i procesowany przez program ESPON 2030 w celu dostarczenia lepszej wiedzy na temat rozwoju terytorialnego zainteresowanym stronom polityki.

ESPOON powinien jednak zwrócić szczególną uwagę na mechanizmy dostarczania uzyskanych wyników jako niezbędnego elementu działań, przyjmując rolę "twórcy wiedzy" obok roli "producenta danych", dzięki czemu ESPOON może przyczynić się do zwiększenia skuteczności polityki spójności.

Aby osiągnąć swój cel strategiczny - promowanie analizy tendencji rozwojowych w odniesieniu do celów spójności terytorialnej (art. 3(3)(D) rozporządzenia w sprawie EWT) - oraz przyczynić się do realizacji celów specyficznych dla Interreg (zwiększenie zdolności instytucjonalnej władz publicznych do zarządzania określonymi terytoriami i wdrażania strategii terytorialnej), nie wystarczy przedstawianie wyników analiz. Promowanie dowodów badawczych oznacza nie tylko ich zaprezentowanie, ale również wspieranie ich zrozumienia oraz umożliwienie ich wykorzystania przez użytkowników. To ostatnie oznacza, że wiedza i umiejętności muszą być również adresowane i doskonalone. Tylko w ten sposób promocja wyników może pozytywnie wpłynąć na procesy polityczne.

W swojej roli "twórcy wiedzy" ESPOON powinien zająć się w szczególności **mechanizmami pozyskiwania dowodów terytorialnych**, starannie wybierając i dostosowując narzędzia dostarczania do bardzo zróżnicowanych grup docelowych.

Z tych powodów ESPOON będzie koncentrował się na dwóch konkretnych komponentach:

1. **Dostarczanie dowodów na podstawie wyrażonych potrzeb.**
2. **Wykorzystaniu/wprowadzeniu dowodów z badań do działań politycznych jako rozwój wiedzy.**

1. Dostarczanie dowodów na podstawie wyrażonych potrzeb, które mogą przybierać różne formy:

- dane opisowe (takie jak dane dotyczące warunków ekonomicznych, demograficznych i społecznych),
- analizy (badania, które identyfikują czynniki związane z określonymi warunkami lub które mogą wykazać związki przyczynowe),
- ewaluacje (badające bezpośrednio skuteczność istniejących polityk i programów),
- prognozy (analiza alternatywnych przyszłych polityk, która ma na celu przewidywanie/kształtowanie przyszłości i która jest często połączona z rekomendacjami opartymi na dowodach).

Dostarczanie dowodów może przekładać się na następujące rodzaje działań:

Ogólnoeuropejskie działania tematyczne:

- badania podobne do obecnych projektów badań stosowanych, w tym ogólnoeuropejskie działania w ramach współpracy z organizacjami wielostronnymi i/lub obejmujące zaangażowanie krajowych/regionalnych zainteresowanych stron (w przypadku studiów przypadku),
- dokumenty określające stanowisko, komunikaty polityczne, dokumenty tematyczne,
- scenariusze polityk terytorialnych i publicznych dotyczące konkretnych tematów; ogólnoeuropejskie analizy porównawcze i badania (na różnych poziomach terytorialnych).

Działania tematyczne dostosowane do zapotrzebowania w zakresie TPD:

- przyspieszone ukierunkowane analizy (o krótkim czasie trwania i/lub o ograniczonym ukierunkowaniu terytorialnym); ukierunkowane analizy (tradycyjne i oparte na prognozowaniu),
- rozszerzone ukierunkowane analizy obejmujące bardziej rozwinięte dowody terytorialne i ocenę możliwości ich transferu,
- studia przypadków, zarówno typu spin-off, jak i na żądanie; sprawozdania terytorialne (związane z TPD na różnych poziomach terytorialnych: krajowym, lokalnym, miejskim obszarze funkcjonalnym - MOF...).

Działania przekrojowe:

- badania i scenariusze przekrojowe,
- terytorialne raporty prognostyczne (zorientowane na polityki publiczne); terytorialne raporty obserwacyjne i atlasy,
- oceny oddziaływania terytorialnego lub inne nowe metodologie (np. modelowanie, ocena, analiza polityki); sprawozdania terytorialne (kompleksowe, na poziomie UE/krajowym),
- działania wspierające realizację Agendy Terytorialnej 2030 (np. ramy monitorowania wyników).

2. Wykorzystanie/wprowadzenie dowodów z badań do działań politycznych jako rozwój wiedzy.

Działania w zakresie rozwoju wiedzy będą miały na celu lepsze powiązanie przedstawiania dowodów z cyklem politycznym poprzez:

- Transfer wiedzy od producentów lub dostawców do procesu politycznego odpowiednio w kierunku użytkowników. Środki te mają na celu przekazanie informacji wynikających z dostarczania wyników badań różnym zainteresowanym stronom, a także (ale nie tylko) reagowanie na określone potrzeby (np. standardowe działania informacyjne; publikacje, wydarzenia związane z rozpowszechnianiem wyników; dokumenty określające stanowisko itp).
- Pozyskiwanie dowodów (zapytanie o konkretne wyniki) dla użytkowników poszczególnych procesów politycznych w celu otrzymania konkretnej wiedzy. Działania te mają na celu zainteresowanie interesariuszy (w tym przypadku również naukowców) poprzez bezpośrednie zaangażowanie ich w działania i debatę. Jednym z wyników realizacji tych działań jest podniesienie świadomości na temat użyteczności dowodów ESPON oraz zachęcenie zainteresowanych stron do wyrażania swoich potrzeb (w zakresie dowodów i środków typu "push", takich jak prototypowanie polityki, obozy naukowe dot. polityki przestrzennej, warsztaty peer-to-peer, cyfrowa społeczność praktyków).
- Środki "towarzyszące". W ramach tego rodzaju środków zainteresowanym stronom towarzyszy się w procesie zrozumienia i wykorzystania dowodów ESPON, zgodnie z ich wnioskami dotyczącymi oceny wpływu, wsparcia grup zadaniowych w procesach politycznych itp.

Rozwój wiedzy może przekładać się na następujące rodzaje działań:

Usługi w zakresie transferu wiedzy realizowane przez ESPON EUWT za pośrednictwem formatów fizycznych, hybrydowych i cyfrowych:

- wydarzenia europejskie i ponadnarodowe (takie jak seminaria, konferencje lub inne wydarzenia związane z upowszechnianiem wiedzy),
- sesje szkoleniowe i warsztaty podnoszące umiejętności (takie jak obozy dot. nauk terytorialnych, warsztaty z zakresu prototypowania polityki),

- działania związane z wzajemnym uczeniem się i tworzeniem sieci kontaktów (np. cyfrowe społeczności praktyków, platformy wymiany wiedzy, tematyczne grupy robocze, warsztaty peer-to-peer, wzajemne oceny i spotkania dialogowe między naukowcami i decydentami, wydarzenia w ramach krajowych obserwatoriów terytorialnych),
- wsparcie ad hoc dla decydentów politycznych (np. oceny skutków; grupa zadaniowa wspierająca procesy polityczne).

Usługi transferu wiedzy realizowane przez punkty kontaktowe ESPON:

- wszelkie rodzaje krajowych wydarzeń dla zainteresowanych stron.

Wszystkie wyżej wymienione działania będą aktywnie wspierać wymianę między producentami/dostawcami dowodów a grupami użytkowników w procesie politycznym poprzez włączanie ich do wspólnych działań.

Zastosowanie uproszczonych metod rozliczania kosztów opisanych w załączniku 1 zapewni orientacyjną równowagę między dostarczaniem dowodów a rozwojem wiedzy w wysokości 80 % i 20 % całkowitego budżetu na ekspertyzy zewnętrzne pojedynczej operacji. Działania horyzontalne obejmują wyłącznie dostarczanie dowodów, natomiast TPD składają się z połączenia dostarczania dowodów i rozwoju wiedzy.

Połączenie tych dwóch komponentów prowadzi do powstania tzw. "cyklu od wiedzy do działania", który dostarcza wskazówek dotyczących mechanizmów niezbędnych do tłumaczenia i transferu wiedzy pomiędzy jej twórcami a użytkownikami, w szczególności:

- działania, które należy podjąć, aby zarządzać procesami transferu wiedzy (identyfikacja problemu, lokalna adaptacja, ocena barier, dostosowanie interwencji, monitorowanie wykorzystania, ewaluacja wyników, podtrzymywanie wykorzystania oraz powtarzający się przegląd problemów),
- tzw. lejek wiedzy (*knowledge funnel*, *pojmowany jako alegoria służąca do wyjaśnienia przemiany wiedzy z tajemnicy w heurystykę czyli umiejętność wykrywania nowych faktów oraz znajdowania związków między nimi, zwłaszcza z wykorzystaniem hipotez, oraz dalej w algorytm*), który obejmuje faktyczne przełożenie dowodów naukowych z pierwszej generacji (badania pierwotne) na drugą generację (przegląd istniejących badań) i trzecią generację wiedzy, która przekłada dowody na formy możliwe do zastosowania przez kluczowych interesariuszy.

Dzięki temu podejściu ESPON zamierza zająć się dwoma konkretnymi barierami w wykorzystaniu wiedzy:

- sposobem, w jaki wiedza jest prezentowana, dostarczana i przekazywana, poprzez jej adaptację i dostosowanie do konkretnych użytkowników oraz przekazywanie jej w najbardziej odpowiedniej i językowej formie, oraz
- specyficznymi umiejętnościami potrzebnymi lub dalej rozwijanymi przez grupy docelowe celem zrozumienia/wykorzystania/zastosowania dowodów, jak również ich przekazywania (w przypadku naukowców/badaczy) w odniesieniu do zakończenia cyklu od wiedzy do działania.

W tym kontekście ESPON przyjmie rolę pośrednika w komunikacji między trzema różnymi rodzajami podmiotów (decydentami, osobami odpowiedzialnymi za tworzenie polityki i naukowcami), zapewni szkolenia, wskazówki, wsparcie dialogu, ułatwi dostęp do dowodów i podniesie świadomość.

1.2.5.3 Bieżące zarządzanie potrzebami

Monitorowanie i zarządzanie potrzebami w zakresie dowodów z poszczególnych terytoriów i wiedzy ma kluczowe znaczenie dla zagwarantowania przydatności wyników ESPON, które mogą przyczynić się do projektowania polityki, jej monitorowania i oceny. Z tego powodu w programie ESPON 2030 nastąpi przejście od bardziej cyklicznej oceny potrzeb w określonych momentach roku do stałego i kompleksowego

zarządzania potrzebami. Potrzeby w zakresie dowodów i wiedzy będą stale gromadzone i regularnie oceniane. Aby zasygnalizować tę istotną zmianę w określaniu potrzeb, termin "ocena potrzeb" zostaje zastąpiony terminem "bieżące zarządzanie potrzebami".

Bieżące zarządzanie potrzebami obejmuje szereg działań identyfikujących potrzeby różnych zainteresowanych stron. Będzie ono ukierunkowane na pokrycie zarówno potrzeb w zakresie dowodów, jak i działań związanych z wiedzą, i w ten sposób będzie kształtować TPD oraz konkretne działania zawarte w TPD, jak również działania horyzontalne. Ponadto zbierane są informacje zwrotne i potrzeby na poziomie całego Programu dotyczące orientacji strategicznej aby:

- zidentyfikować wyzwania terytorialne i odpowiednie tematy, które nie zostały jeszcze podjęte w ramach żadnego z już przyjętych TPD, a które mogłyby zostać podjęte przez przyszłe TPD,
- określić luki w badaniach, które ESPON mógłby uzupełnić,
- określić ewentualne zapotrzebowanie na nowe działania horyzontalne.

Środki stosowane w celu zaangażowania różnych podmiotów w bieżące zarządzanie potrzebami będą zróżnicowane i będą dostosowane do potrzeb i oczekiwań danej grupy docelowej oraz badanego rodzaju zaangażowania.

1.2.6 Komplementarność i synergia z innymi podmiotami i programami

Biorąc pod uwagę, że ESPON nie jest i nie będzie jedynym podmiotem zajmującym się wiedzą i dowodami z poszczególnych terytoriów, ważne jest, aby zidentyfikować specyficzną rolę ESPON na tle badań stosowanych nad tematami związanymi z rozwojem terytorialnym oraz zbadać ich komplementarność. Zarówno w działaniach związanych z dowodami, jak i wiedzą, ESPON weźmie pod uwagę wyniki opracowane przez inne podmioty i wzmocni współpracę z nimi, również w celu wdrożenia wspólnych działań badawczych (na przykład z OECD, JRC; Eurostat, Horyzont Europa – to tylko kilka przykładów jednostek, zajmujących się takimi tematami jak klimat, zieleń, cyfryzacja, obieg zamknięty, mobilność, energia, zdrowie, kryzysy).

W odniesieniu do innych programów międzyregionalnych EWT, ESPON uznał, że są to kluczowi partnerzy, z którymi należy nawiązać bardziej zinstytucjonalizowaną i regularną współpracę, nie tylko w celu uniknięcia powielania i/lub nakładania się działań, ale także w celu poszukiwania komplementarności, która mogłaby wzmocnić logikę interwencji różnych programów polityki spójności.

W szczególności należy ustanowić, w momencie opracowywania rocznych planów prac, regularną współpracę z Interact, obejmującą również odpowiednie Komitety Monitorujące różnych programów, tak aby ESPON mógł uwzględniać potrzeby w zakresie dowodów pochodzące z innych programów EWT oraz zaplanować niezbędne działania w zakresie wiedzy, które będą zgodne z działaniami Interact z tego samego roku. Należy również ustanowić regularną wymianę doświadczeń i współpracę z programem dotyczącym sieci na rzecz rozwoju obszarów miejskich URBACT, ponieważ ESPON mógłby dostarczać temu programowi dowodów związanych z tendencjami i możliwościami dotyczącymi obszarów miejskich na poziomie UE.

Ponadto ESPON będzie dążył do komplementarności z głównymi programami polityki spójności, innymi instrumentami terytorialnymi, takimi jak Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, a także z Europejską Inicjatywą Miejską (EUI), strategiami makroregionalnymi i strategiami dotyczącymi basenów morskich. ESPON jest gotowy wspierać platformę wymiany wiedzy EUI poprzez połączenie procesu dostarczania dowodów naukowych i rozwoju wiedzy z portalem internetowym EUI, tak aby działania ESPON mogły bezpośrednio przyczynić się do działań EUI, np. laboratoriów polityki kapitalizacji lub identyfikacji tematów przyszłych działań innowacyjnych.

Stworzono również warunki do zapewnienia koordynacji i komplementarności z programem INTERREG Europa, w szczególności z działaniami realizowanymi przez ten program wokół "platform uczenia się polityki", które ESPON mógłby wspierać odpowiednimi dowodami analitycznymi, podczas gdy platforma mogłaby stanowić cenne źródło najlepszych praktyk i studiów przypadku dla ESPON.

Dowody i wiedza wytworzone/opracowane w ramach ESPON zostaną również usystematyzowane i zorganizowane w podziale na państwa, obszary transnarodowe i poszczególne rodzaje terytoriów w taki sposób, aby były dostępne dla odpowiednich podmiotów na poziomie krajowym. Dowody i wiedza będą wówczas łatwiej dostępne i gotowe do wykorzystania, gdy rozpocznie się dyskusja na temat okresu programowania polityki spójności po 2027 r.

Wreszcie, zasady horyzontalne (zrównoważony rozwój, równość płci, równość szans i równe traktowanie) zgodnie z art. 9 rozporządzenia (UE) 2021/1060 (CPR) zostaną należycie uwzględnione w procedurach składania wniosków, wyboru, monitorowania i oceny. Szczegółowe informacje na temat tego, jak te zasady będą stosowane w praktyce, zostaną określone w specyfikacji operacji oraz w wytycznych dotyczących jej wdrażania. Dokumenty te zachęcają jedynych beneficjentów do wdrożenia strategicznego wykorzystania zamówień publicznych dla wsparcia celów polityki (w tym wysiłków w zakresie profesjonalizacji zmierzających do uzupełnienia braków z zakresu umiejętności). Specyfikacje operacji i wytyczne dotyczące wdrażania operacji zachęcają jedynego beneficjenta do stosowania w procedurach zamówień publicznych kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia, a także do uwzględniania (w stosownych przypadkach i w miarę możliwości, ze względu na charakter zamawianych działań) aspektów środowiskowych, społecznych i zachęt do innowacji.

Ponadto rodzaje działań, które mają być realizowane w ramach programu, zostały ocenione jako zgodne z zasadą "nie czyn poważnych szkód" (DNSH), ponieważ ze względu na swój charakter nie przewiduje się, aby miały one znaczący negatywny wpływ na środowisko.

1.3. Uzasadnienie wyboru celów polityki i celów szczegółowych Interreg, odpowiadające im priorytety, cele szczegółowe i formy wsparcia, uwzględniające, w stosownych przypadkach, brakujące ogniwa w infrastrukturze transgranicznej

Odniesienie: art. 17(3)(c)

Tabela 1

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
6. Interreg: lepsze zarządzanie współpracą	ISO6.6 Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (wszystkie aspekty)	P1. Wspieranie transformacji terytorialnej poprzez promowanie dowodów na rzecz Europy neutralnej klimatycznie, sprawiedliwej i zrównoważonej terytorialnie.	<p>Zgodnie z koncentracją tematyczną EWT, ESPON odnosi się jedynie do celu Interreg "Lepsze zarządzanie współpracą". ESPON będzie nadal skierowany przede wszystkim do decydentów publicznych i twórców polityki, a zatem przyczyni się do lepszego zarządzania. Ponadto ESPON wspiera wszystkich zainteresowanych interesariuszy publicznych zaangażowanych w politykę rozwoju terytorialnego. ESPON powinien zatem nie tylko przyczyniać się do poprawy zarządzania organami publicznymi zaangażowanymi w inicjatywy współpracy terytorialnej, ale również odnosić się do szerszej koncepcji, która obejmuje każdą formę zarządzania terytorialnego wdrażaną przez odpowiednie podmioty w sposób "kooperacyjny" (współpraca pionowa i pozioma pomiędzy różnymi poziomami administracyjnymi oraz pomiędzy różnymi sektorami). W tym kontekście mandat ESPON polega na analizowaniu trendów rozwojowych w odniesieniu do celów spójności terytorialnej (rozporządzenie EWT art. 3(3)(d)). Podkreśla to, że główną rolą ESPON pozostaje tworzenie dowodów poświęconych procesom spójności terytorialnej i rozwoju terytorialnego. Dowody te mogą przybierać różne formy, począwszy od badań, poprzez dostarczanie danych, aż po analizę polityki.</p> <p>Ponadto przyszły program ESPON będzie uwzględniał dostarczanie dowodów w sposób strategiczny, aby skutecznie dotrzeć do grup docelowych, pomóc im w ich wykorzystaniu, rozwinąć ich wiedzę i ostatecznie wzmocnić jakość i skuteczność polityki terytorialnej. Działania prowadzone w ramach programu ESPON 2030 będą zorganizowane zgodnie z dwoma uzupełniającymi się elementami konstrukcyjnymi. Z jednej strony, w podejściu do tworzenia dowodów zostanie zebranych kilka wymiarów w celu lepszego określenia ram i ukierunkowania prac</p>

			<p>badawczych. Z drugiej strony, aby zainteresowane strony mogły wykorzystać i uczynić własnymi wytworzone dowody, przeprowadzone zostaną różnorodne działania w zakresie rozwoju wiedzy, uwzględniające różne potrzeby i środowiska: (1) Dostarczanie dowodów na podstawie wyrażonych potrzeb; oraz (2) Wprowadzanie dowodów z badań do działań politycznych jako rozwój wiedzy. Przykłady działań zostały przedstawione powyżej w sekcji 1 na stronach 19-20. Operacja finansowana w ramach programu nie generuje dochodu, dlatego wybraną formą wsparcia jest dotacja.</p>
--	--	--	---

2. Priorytety

Odniesienie: art. 17(4)(d)

2.1. Priorytet P1- Wspieranie transformacji terytorialnej poprzez promowanie dowodów na rzecz Europy neutralnej klimatycznie, sprawiedliwej i zrównoważonej terytorialnie.

Odniesienie: art. 17(3)(d)

2.1.1. Cel szczegółowy: ISO6.6 Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (wszystkie aspekty)

Wspieranie transformacji terytorialnej poprzez promowanie dowodów na rzecz Europy neutralnej klimatycznie, sprawiedliwej i zrównoważonej terytorialnie.

2.1.1.1 Powiązane rodzaje działań i ich oczekiwany wkład w cele szczegółowe oraz w strategię makroregionalne i strategię dotyczące basenów morskich, w stosownych przypadkach.

Odniesienie: art. 17(3)(e)(i), art. 17(9)(c)(ii)

Jak rozwinięto to w sekcji 1.2.5. wartość dodana i innowacyjne podejście ESPON opiera się na dwóch filarach - dostarczanie dowodów i rozwój wiedzy, co odzwierciedla się w tytule tego priorytetu:

"Wspieranie transformacji terytorialnej poprzez promowanie dowodów na rzecz Europy neutralnej klimatycznie, sprawiedliwej i zrównoważonej terytorialnie."

Termin "promowanie", jak wskazano w rozporządzeniu, sygnalizuje zainteresowanym stronom wymiar rozwoju wiedzy.

W związku z tym to **strategiczne podejście do realizacji programu** charakteryzuje się różnymi etapami:

1. Bieżące zarządzanie potrzebami, które stanowi podstawę do podjęcia decyzji przez Komitet Monitorujący w sprawie "Tematycznych planów działań", które łączą szereg powiązanych obszarów badawczych i wyzwań terytorialnych.
2. Rozwój "Tematycznych planów działań" (TPD), które odpowiadają potrzebom różnych podmiotów i przedstawiają, jakie działania będą realizowane, zarówno w zakresie "dostarczania dowodów", jak i "rozwoju wiedzy". W tym sensie zostanie określona swoista logika interwencji dla każdego tematu, która zostanie zaproponowana do zatwierdzenia przez KM.

TPD to strategiczny dokument programowy dotyczący konkretnego tematu, który ma być realizowany przez Jedyne Beneficjenta. TPD definiuje pakiety robocze działań związanych z dostarczaniem dowodów i rozwojem wiedzy, które odpowiadają potrzebom konkretnie określonych grup docelowych w ramach danego TPD i które mogą wspierać różne etapy procesów politycznych.

Tematyczny Plan Działania (TPD), który (w zależności od objętych nim działań tematycznych) będzie obejmował następujący wymiar:

i. Szczególne potrzeby w zakresie dowodów (pod kątem działań)

Potrzeby w zakresie dowodów dla każdego wybranego tematu szczegółowego zostaną zaspokojone poprzez wdrożenie jednego lub wielu działań typu "dowód". Decyzja ta będzie zależeć od konkretnych potrzeb politycznych, które należy uwzględnić, istniejących danych (zarówno zgromadzonych przez ESPON, jak i uzyskanych z zewnętrznych źródeł informacji o dowodach terytorialnych) oraz od profilu zainteresowanych stron, dla których opracowywane są dowody.

Działania związane z dowodami będą musiały być kalibrowane i dostosowywane z uwzględnieniem już istniejących danych opracowanych przez inne podmioty, o ile są one oparte na wiarygodnych źródłach, działają w oparciu o weryfikowalne metodologie i są dostępne dla grup docelowych i interesariuszy ESPON.

ii. Różne działania związane z "**potrzebami rozwoju wiedzy**", które będą musiały zostać podjęte po udostępnieniu wyników badań i które będą dostosowane (każde z nich) do konkretnych podmiotów i konkretnie określonych potrzeb.

Orientacyjna i otwarta lista tematów dla TPD

Jak już wskazano, na podstawie zidentyfikowanych wyzwań terytorialnych i procesu oceny potrzeb przeprowadzonego latem 2020 r. w drodze konsultacji społecznych, Wspólna Grupa Robocza (WGR) zidentyfikowała **7 potencjalnych tematów TPD**, ściśle powiązanych z celami polityki spójności na lata 2021-2027 i priorytetami Agendy Terytorialnej 2030. Ta orientacyjna i otwarta lista tematów może być weryfikowana i zmieniana w trakcie realizacji Programu w oparciu o bieżącą ocenę potrzeb:

- Życie, praca i podróżowanie ponad granicami
- Zarządzanie nowymi obszarami geograficznymi
- Inteligentna łączność
- Miejsca odporne na kryzysy
- Terytoria europejskie w perspektywie globalnej
- Perspektywa dla wszystkich ludzi i miejsc
- Terytoria neutralne klimatycznie

Powyższy wykaz ma charakter orientacyjny i ma na celu ukierunkowanie realizacji w całym okresie programowania.

Zidentyfikowane tematy mają na celu zajęcie się złożonością wynikającą z połączenia więcej niż jednego z wyzwań terytorialnych i będą dalej rozwijane w ramach dialogu pomiędzy Komitetem Monitorującym a jedynym beneficjentem. Ponadto dialog będzie miał charakter otwarty i obejmie naukowców i zainteresowane strony w celu określenia konkretnych potrzeb i zapewnienia, że uwzględniony zostanie aktualny stan dostępnych badań dotyczących wybranego tematu, tak aby uniknąć dublowania istniejących prac badawczych i zapewnić wartość dodaną pracy ESPON.

Pierwsze konkretne działania, które zostaną uwzględnione w każdym tematycznym planie działań, zostaną określone po zakończeniu etapu dialogu.

Podejście oparte na TPD nie wyklucza pewnych konkretnych przekrojowych strumieni działań (wymienionych poniżej), które zostaną ujęte w tak zwane "działania horyzontalne", przyczyniające się do zwiększenia wartości dodanej pracy ESPON, takie jak:

- 1. badania przekrojowe i prognozowanie terytorialne łączące dowody z poszczególnych terytoriów lub przydatne do informowania o nowych TPD**, takie jak scenariusze itp.,

2. publikacje przekrojowe wspierające konkretne potrzeby polityczne, takie jak atlas i sprawozdania o stanie terytorialnym UE,

3. Konsolidacja dowodów i wiedzy na potrzeby monitorowania wdrażania Agendy Terytorialnej 2030 (TA 2030).

Jedyny Beneficjent proponuje konkretne działania horyzontalne we wniosku operacyjnym.

2.1.1.1 b. Definicja jedyne go beneficjenta lub ograniczonej listy beneficjentów oraz procedura przyznawania pomocy

Odniesienie: art. 17(9)(c)(i)

Oś priorytetowa 1 Programu ESPON 2030 będzie realizowana przez ESPON EUWT, który w związku z tym jest wyznaczony jako jedyny beneficjent programu. Cała oś priorytetowa 1 programu będzie realizowana przez jedną pojedynczą operację przypisaną jednemu beneficjentowi.

Wdrożenie osi priorytetowej 1 będzie regulowane specyfikacją operacji ustanowioną i uzgodnioną przez KM ESPON i przekazaną przez IZ ESPON jednemu beneficjentowi jako podstawa do sporządzenia projektu operacji. Specyfikacja operacji zawiera również szczegóły dotyczące procedury przyznawania środków w ramach pojedynczej operacji. Projekt operacji będzie szczegółowo określał strategiczne podejście pojedynczego beneficjenta do osiągnięcia ustalonych celów w zakresie wyników i rezultatów. Decyzje związane z gromadzeniem dowodów i rozwijaniem wiedzy będą podejmowane i realizowane w ramach "Tematycznych planów działań" (które będą obejmować również działania realizowane przez punkty kontaktowe ESPON). Tematyczne plany działań będą ustalane przez Komitet Monitorujący na podstawie propozycji ESPON EUWT.

Realizacja pojedynczej operacji, z finansowego punktu widzenia, zostanie osiągnięta poprzez szerokie wykorzystanie uproszczonych metod rozliczania kosztów (SCO). Wykorzystanie SCO w programie i sposób, w jaki zostały one zdefiniowane, zapewnia równowagę między dostarczaniem dowodów a tworzeniem wiedzy. **Działania związane z rozwojem wiedzy** są finansowane w ramach pojedynczej operacji **za pomocą stawki ryczałtowej w wysokości 25% rzeczywistych kosztów dostarczania dowodów**. Koszty personelu są określone jako stawka ryczałtowa w wysokości 38% całkowitych wydatków na gromadzenie dowodów i rozwój wiedzy (oba elementy są uwzględnione w pozycji budżetowej dotyczącej wiedzy specjalistycznej), a w przypadku kosztów podróży i kosztów administracyjnych stosowane będą stawki ryczałtowe ustalane indywidualnie.

Punkt kontaktowy ESPON, wyznaczony przez każde państwo członkowskie, będzie wspierał ESPON EUWT w realizacji aspektu dotyczącego rozwoju wiedzy.

W szczególności KPK będą odgrywały strategiczną rolę we wspieraniu EUWT w docieraniu do regionalnych i lokalnych grup docelowych oraz mobilizowaniu krajowych zasobów badawczych.

Ta strategiczna rola przyznana KPK stanowi odpowiedź na ważne zalecenie zawarte w ocenie śródkresowej ESPON 2020: ułatwienie przekazywania wyników, dalsza specjalizacja i dostosowanie działań informacyjnych i narzędzi w celu zaspokojenia praktycznych potrzeb grupy docelowej (należy uwzględnić kontekst, w którym różne zainteresowane strony mogą przyswoić i wykorzystać dowody i narzędzia opracowane przez ESPON). KPK są kluczem do takiego dopasowania, zróżnicowania i dostosowania wyników do konkretnych potrzeb różnych poziomów krajowych, regionalnych i lokalnych, ze względu na ich wiedzę i bliskość do lokalnych podmiotów.

Główne działania, w które zaangażowane będą KPK mają na celu:

- zwiększenie świadomości na temat programu ESPON na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym,
- wspieranie ogólnej strategii uczestnictwa dla kraju ESPON w ścisłej współpracy z członkiem KM i EUWT, w tym interakcji między regionalnymi/lokalnymi zainteresowanymi stronami i naukowcami a ESPON EUWT,
- tworzenie i animowanie krajowych społeczności ESPON, angażujących obecnych i potencjalnie nowych interesariuszy, zainteresowanych usługodawców i naukowców,
- wspieranie działań informacyjnych dla poszczególnych krajów w zakresie dowodów ESPON, zapewniających ich przydatność na poziomie lokalnym i regionalnym.

2.1.1.2. Wskaźniki

Odniesienie: art. 17(3)(e)(ii), art. 17(9)(C)(iii)

Tabela 2 - Wskaźniki wyjściowe

Priorytet	Cel szczegółowy:	ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Kamień milowy (2024)	Cel końcowy (2029)
P1	ISO6.6	OI01	Ilość działań związanych z dostarczaniem dowodów terytorialnych	Ilość	18	105
P1	ISO6.6	OI02	Ilość działań związanych z rozwojem wiedzy	Ilość	20	150
P1	ISO6.6	OI03	Ilość osób uczestniczących w działaniach ESPON związanych z rozwojem wiedzy.	Ilość	400	3500

Tabela 3 - Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy:	ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Punkt odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
P1	ISO6.6	RI01	Osoby o zwiększonym potencjale dzięki uczestnictwu w działaniach ESPON.	%	0,00	2022-2029	75.00	Szybkie ankiety cyfrowe	Dane będą zbierane na bieżąco przez jednego beneficjenta za pomocą szybkich ankiet cyfrowych. Cel 75% jest mierzony na podstawie całkowitej liczby uczestników.
P1	ISO6.6	RI02	Uczestnicy wskazujący na potencjalne wykorzystanie wiedzy ESPON w swoich organizacjach.	%	0,00	2022-2029	50.00	Szybkie ankiety cyfrowe	Dane będą zbierane na bieżąco przez jednego beneficjenta za pomocą szybkich ankiet cyfrowych. Cel 50% jest mierzony na podstawie całkowitej liczby uczestników.

2.1.1.3. Główne grupy docelowe

Odniesienie: art. 17(3)(e)(iii), art. 17(9)(c)(iv)

Działania programu ESPON 2030 mają na celu wspieranie interesariuszy na wszystkich poziomach w osiągnięciu zielonej transformacji w kierunku gospodarek neutralnych klimatycznie, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwych warunków życia dla wszystkich ludzi we wszystkich miejscach.

Główne grupy docelowe zostały zidentyfikowane poprzez przyjrzenie się podmiotom zaangażowanym w różne fazy procesów polityki, których potrzeby w zakresie dowodów muszą zostać zidentyfikowane oraz dla których dowody z poszczególnych terytoriów są tworzone i dostarczane w celu poprawy wiedzy na temat rozwoju terytorialnego na rzecz lepszej polityki.

Program ESPON jest skierowany przede wszystkim do trzech następujących grup, z których każda może być aktywna na różnych etapach cyklu polityki:

- decydenci/podmioty kształtujące politykę (w wąskim znaczeniu, jak np. politycy czy podejmujący decyzje),
- osoby odpowiedzialne za kształtowanie polityki (w sensie pracowników publicznych, takich jak urzędnicy ds. polityki i eksperci tematyczni w administracji publicznej i innego rodzaju organizacjach publicznych działających w dziedzinie rozwoju terytorialnego),
- naukowcy i badacze.

W odniesieniu do decydentów ESPON zamierza zwrócić się do decydentów na wszystkich szczeblach administracyjnych, na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym UE. ESPON będzie się jednak do nich zwracał w różny sposób i przy wykorzystaniu różnych strategii.

Przedstawiciele Komitetu Monitorującego będą grupą referencyjną, która zajmie się potrzebami w zakresie dowodów i wiedzy wyrażonymi na krajowym szczeblu politycznym.

Podobnie jak w przeszłości, prowadzony będzie otwarty dialog i koordynacja z instytucjami UE, nie tylko z Dyрекcją Generalną ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej (DG REGIO) (interesariuszem programu) i Komisją Europejską w ogóle, ale także z Parlamentem Europejskim, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) i Eurostatem. Wśród instytucji UE szczególną rolę odgrywa Europejski Komitet Regionów, który będzie pełnił ważną rolę we wspieraniu ESPON w określaniu kluczowych potrzeb w zakresie dowodów związanych w szczególności z lokalnym i regionalnym rozwojem terytorialnym i spójnością, ale także jako uprzywilejowany partner w realizacji działań związanych z "rozwojem wiedzy" poprzez ułatwianie dostępu do wybranych decydentów na poziomie lokalnym i regionalnym. Podobnie jak w przeszłości, ustanowiona zostanie specjalna współpraca z krajami sprawującymi prezydencję UE.

W ten sam sposób zostaną wybrane transnarodowe, krajowe, regionalne i lokalne zainteresowane strony (osoby odpowiedzialne za wyznaczanie kierunków polityki i podmioty umożliwiające jej realizację) we wszystkich państwach członkowskich i partnerskich (Islandia, Lichtenstein, Norwegia i Szwajcaria).

Zakładając, że wiele strategii terytorialnych jest wspieranych i wdrażanych przez wielopoziomowe zarządzanie na poziomie od UE do szczebla lokalnego, ten rodzaj konstelacji zostanie również szczegółowo omówiony.

Przeprowadzone zostaną szczegółowe oceny potrzeb, aby zebrać oddolne "życzenia" pochodzące od konkretnych grup docelowych.

Naukowcy i badacze będą szczególną grupą docelową programu ESPON nie tylko dlatego, że są głównymi podmiotami zaangażowanymi w dostarczanie dowodów, ale również dlatego, że odgrywają kluczową rolę w rozwoju wiedzy w zakresie przekazywania politycznie istotnych informacji.

Wyzwanie dla ESPON polega nie tylko na zaspokojeniu potrzeb tych trzech grup docelowych, ale także na zaprojektowaniu, animowaniu i **wypełnieniu interfejsów** pomiędzy nimi. W istocie, oprócz dostarczania wiedzy, ESPON powinien również ułatwiać proces jej przyswajania, a także działać na płaszczyznach łączących różne podmioty.

Jak pokazano na **rysunku 4**, w praktyce oznacza to, że ESPON musi określić i zrealizować:

- **potrzeby w zakresie dowodów i wiedzy** dla trzech rodzajów podmiotów na różnych etapach cyklu polityki,
- potrzebnych umiejętności, aby móc tworzyć i, co ważniejsze, wykorzystywać wiedzę oraz
- **wypełnić oraz wspierać wymianę pomiędzy trzema podstawowymi grupami podmiotów.**

Decydenci potrzebują na przykład takich umiejętności, jak umiejętność angażowania obywateli, rozumienia kontekstu politycznego wniosków dowodowych.

Osoby odpowiedzialne za tworzenie polityki potrzebują takich umiejętności, jak umiejętność formułowania pytań dotyczących polityki, rozwijania umiejętności w zakresie badań i danych, wykorzystywania dowodów w różnych kontekstach polityki.

Badacze i naukowcy korzystają z takich umiejętności jak "język" i komunikacja, opowiadanie historii, przekazywanie komunikatów dla decydentów.

Dla różnych zidentyfikowanych podmiotów przydatne jest omówienie i zbadanie, na jakie umiejętności powinny być ukierunkowane działania ESPON. Przyszłe

działania w zakresie rozwoju wiedzy będą miały na celu rozwijanie umiejętności grup docelowych ESPON, tak aby mogły one wykorzystać uzyskane dowody. W badaniach OECD wskazano, że podmioty publiczne potrzebują pewnych umiejętności, aby móc zrozumieć i wykorzystać dowody w kształtowaniu polityki. W rzeczywistości literatura wskazuje, że aby służyć procesom politycznym za pomocą wyników badań, ESPON nie może ograniczyć się do dostarczania dowodów, ponieważ nie wystarczy, aby grupy docelowe je przyjęły i wykorzystały.

Na bazie podstawowych umiejętności OECD w zakresie innowacji w sektorze publicznym, dla każdej grupy docelowej określono następujący zestaw umiejętności.

Rysunek 4. Główne umiejętności potrzebne grupom docelowym ESPON do jak najlepszego wykorzystania dowodów

Rysunek 4: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futureespon2030programme/Figure-4-Main-skills-needed-by-ESPON-target-groups-to-make-the-best-use-of-evidence.png

Jak pokazuje **rysunek 5**, ESPON powinien rozwijać działania poświęcone zarządzaniu i kierowaniu procesem transferu wiedzy, wzmacniając wykorzystanie wiedzy, dostosowując ją zarówno do konkretnych potrzeb, jak i specyfiki lokalnej. ESPON mógłby przyjąć rolę pośrednika w komunikacji pomiędzy trzema różnymi rodzajami odbiorców, zapewniając szkolenia, rekomendacje, wsparcie dialogu, ułatwiając dostęp do wyników, podnosząc świadomość.

Rysunek 5. Model działań ESPON w zakresie budowania relacji między podmiotami

Rysunek 5: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futureespon2030programme/Figure-5-A-model-for-ESPON-activities-to-build-interface-between-actors.GIF

2.1.1.4. Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, w tym planowane wykorzystanie ZIT, RLKS lub innych narzędzi terytorialnych. Odniesienie: art. 17(3)(e)(iv)

Brak planowanego wykorzystania ZIT, RLKS czy innych narzędzi terytorialnych.

2.1.1.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Odniesienie: art. 17(3)(e)(v)

Brak planowanego wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.6. Indykacyjny podział środków programu UE według rodzaju interwencji

Odniesienie: art. 17(3)(e)(vi), art. 17(9)(c)(v)

Tabela 4 - Wymiar 1 - obszar interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy:	Fundusz	Kod	Kwota (EUR)
P1	ISO6.6	EFRR	170. Poprawa zdolności władz i organów odpowiedzialnych za program, związana z wdrażaniem funduszy	43 944 445,00

Tabela 5 - Wymiar 2 - forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy:	Fundusz	Kod	Kwota (EUR)
P1	ISO6.6	EFRR	01 Dotacja	43 944 445,00

Tabela 6 - Wymiar 3 - terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy:	Fundusz	Kod	Kwota (EUR)
P1	ISO6.6	EFRR	33. Inne podejścia - Brak ukierunkowania terytorialnego	43 944 445,00

3. Plan finansowania

Odniesienie: art. 17(3)(f)

3.1. Środki finansowe w poszczególnych latach

Tabela 7

Odniesienie: art. 17(3)(g)(i), art. 17(4)(a) do (d)

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Razem
EFRR	0,00	8 199 849,00	8 331 563,00	8 465 911,00	8 602 947,00	7 128 579,00	7 271 151,00	48 000 000,00
Razem	0,00	8 199 849,00	8 331 563,00	8 465 911,00	8 602 947,00	7 128 579,00	7 271 151,00	48 000 000,00

3.2. Środki finansowe ogółem w podziale na fundusze i współfinansowanie krajowe

Odniesienie: art. 17(3)(f)(ii), art. 17(4)(a) do (d) Tabela 8

Cel polityki	Priorytet	Fundusz	Podstawa obliczenia wsparcia UE (całkowity koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)=(a1)+(a2)	Orientacyjny podział wkładu UE		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Orientacyjny podział wkładu krajowego		Razem (e)=(a)+(b)	Stopa współfinansowania (f)=(a)/(e)	Wkład państw trzecich
					bez pomocy technicznej na mocy art. 27(1)(a1)	dla pomocy technicznej zgodnie z art. 27(1)(a2)		Krajowy publiczny (c)	Krajowy prywatny (d)			
6	P1	EFRR	Publiczny	48 000 000,00	43 944 445,00	4 055 555,00	12 000 000,00	12 000 000,00		60 000 000,00	80,0000000000%	0,00
	Razem	EFRR		48 000 000,00	43 944 445,00	4 055 555,00	12 000 000,00	12 000 000,00		60 000 000,00	80,0000000000%	0,00
	Ogółem			48 000 000,00	43 944 445,00	4 055 555,00	12 000 000,00	12 000 000,00		60 000 000,00	80,0000000000%	0,00

4. Działania podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ocenie.

Odniesienie: art. 17(3)(g)

4.1 Partnerskie podejście do programowania

Przygotowanie Programu ESPON 2030 rozpoczęło się w 2018 roku i opierało się na procesie współpracy prowadzonym przez IZ ESPON z udziałem:

- Wspólnej Grupy Roboczej (WGR),
- grup docelowych i szerszej publiczności poprzez konsultacje społeczne dotyczące strategicznego ukierunkowania programu.

4.1.1 Wspólna grupa robocza

Zadaniem WGR złożonej z przedstawicieli państw członkowskich i partnerskich, a także Komisji Europejskiej i ESPON EUWT było przygotowanie wniosku obejmującego okres finansowania 2021-2027. WGR spotyka się co kwartał, począwszy od września 2018 r.

JWG miała na celu stworzenie otwartego i przejrzystego dialogu między uczestniczącymi państwami członkowskimi i partnerskimi na każdym etapie dyskusji oraz wypracowanie definicji i wspólnego zrozumienia programu ESPON 2030.

4.1.2 Konsultacje społeczne w sprawie strategicznego ukierunkowania programu

W okresie od czerwca do sierpnia 2020 r. przeprowadzono konsultacje społeczne w Internecie, których celem było zebranie opinii na temat tego, na czym ESPON powinien się skupić, w szczególności:

- pojawiających się przyszłych wyzwaniach terytorialnych,
- konkretnych potrzeb w zakresie badań terytorialnych oraz
- konkretnego wsparcia w zakresie rozwoju wiedzy, które ESPON powinien zapewnić w przyszłości.

Docelowymi respondentami byli decydenci i praktycy ze wszystkich szczebli administracyjnych, badacze, środowiska akademickiego, studenci i obywatele, przy czym szczególne zainteresowanie konsultacjami przejawiali ci, którzy uważają, że "terytorium ma znaczenie" oraz że podejście terytorialne prowadzi do lepszego zrozumienia przyszłych wyzwań.

Wynik był bardzo zadowalający zarówno pod względem ilości, jak i jakości dostarczonych danych. Jak pokazuje rysunek 6, otrzymano 603 odpowiedzi ze wszystkich państw członkowskich i partnerskich, przy czym z każdego kraju pochodziło po kilku respondentów.

Rysunek 6: Rozkład geograficzny respondentów biorących udział w konsultacjach społecznych dotyczących ESPON 2030

Rysunek 6: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futureespon2030programme/Figure-6-Geographical-distribution-of-respondents-to-the-ESPON-2030-public-consultation.png

Jak pokazano na rysunku 7, udział różnych rodzajów respondentów był raczej zrównoważony - 56% respondentów stanowiły osoby odpowiedzialne za kształtowanie polityki, a 44% naukowcy.

Rysunek 7: Rodzaj respondentów biorących udział w konsultacjach społecznych ESPON 2030

Rysunek 7: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futureespon2030programme/Figure-7-Type-of-respondents-to-the-ESPON-2030-public-consultation.png

IZ ESPON, w ramach mandatu WGR, starannie przeanalizowała wyniki konsultacji społecznych celem opracowania propozycji programu.

4.2 Partnerskie podejście do realizacji

4.2.1 Konsultacje z zainteresowanymi stronami jako część programowania strategicznego

Aby lepiej służyć decydentom, należy regularnie oceniać trwające lub nadchodzące procesy/priorytety polityczne. W tym kontekście ramy podejścia do programowania strategicznego ESPON 2030 przewidują coroczny proces podejmowania decyzji o rozpoczęciu lub dalszym uzupełnianiu tematycznych planów działań (TPD).

"Bieżące zarządzanie potrzebami" stanowi główną zmianę w zakresie identyfikacji potrzeb dot. dowodów i wiedzy i będzie służyć trzem głównym celom, gromadząc informacje zwrotne i potrzeby w zakresie:

- indywidualnych i już uchwalonych/zatwierdzonych TPD,
- potrzeb w zakresie środków horyzontalnych,
- strategicznego ukierunkowania na poziomie programu.

W bieżące zarządzanie potrzebami zaangażowane będą podmioty pełniące różne role w odniesieniu do trzech wymienionych celów: KM, KPK, ESPON EUWT i naukowcy przy użyciu różnych środków (np. konsultacje społeczne, grupa fokusowa, otwarta platforma do zamieszczania i wymiany informacji, ankieta itp.)

W odniesieniu do konsultacji w sprawie konkretnych TPD, tematyka TPD będzie dalej rozwijana w ramach dialogu między KM a ESPON EUWT.

W związku z **konsultacjami na temat konkretnych TPD**, tematy TPD będą dalej rozwijane w dialogu pomiędzy KM i ESPON EUWT.

Cele procesu konsultacji TPD są następujące:

- zwiększenie świadomości decydentów, praktyków i naukowców w zakresie konkretnych tematycznych działań, które ESPON podejmie celem wsparcia procesu kształtowania polityki,
- zaangażowanie się w dialog z decydentami politycznymi na wszystkich szczeblach zarządzania w zakresie określenia ogólnych potrzeb politycznych i sposobu ich zaspokojenia,
- zaangażowanie się w wymianę opinii z naukowcami na temat aktualnego stanu badań terytorialnych w dziedzinach powiązanych z każdym TPD oraz zebranie szerokiej gamy propozycji działań badawczych w ramach programu, aby zapewnić adekwatność i wartość dodaną dostarczanych przez ESPON wyników,

- stworzenie platformy wymiany wiedzy między decydentami/praktykami a naukowcami dla zapewnienia wspólnego zrozumienia ram dotyczących polityki, kontekstu politycznego wykorzystania wyników oraz odpowiedniego podsumowania istniejących analiz i metodologii badawczych,
- wspieranie ESPON EUWT i KM w kształtowaniu zakresu i treści TPD poprzez określenie konkretnych działań, które mają być realizowane w ramach szerszego podejścia do TPD.

Konsultacje są uruchamiane w oparciu o **dokument konsultacyjny TPD** (treść online prezentująca ogólny zakres TPD, sam proces oraz wskazówki dotyczące sposobu uczestnictwa w konsultacjach).

Konsultacje dotyczące TPD będą procesem, a nie pojedynczym wydarzeniem i będą obejmować kilka etapów:

1. dzień informacyjny rozpoczynający konsultacje, szeroko promowany i otwarty dla wszystkich zainteresowanych potencjalnych uczestników zarówno ze strony polityki, jak i nauki,
2. interaktywne informacje zwrotne online w określonych ramach czasowych [*Jeżeli z przyczyn technicznych nie będzie możliwe wdrożenie interaktywnej platformy do przekazywania informacji zwrotnych online dla pierwszych TPD, zostanie utworzona ankieta internetowa umożliwiająca przekazywanie pisemnych informacji zwrotnych w określonych ramach czasowych*],
3. seria określonych grup fokusowych w celu pogłębienia dyskusji nad pewnymi elementami/aspektami.

Podsumowując, podejście partnerskie jest wpisane w strategiczne programowanie TPD, ponieważ zapewnia stałe zaangażowanie i konsultacje ze stronami zainteresowanymi polityką i naukowcami podczas całej realizacji programu.

4.2.2 Partnerskie podejście do wdrażania, monitorowania i oceny

Monitorowanie TPD zapewni udział zainteresowanych stron w monitorowaniu i ocenie programu, gwarantując, że potrzeby zgłaszane przez kraje członkowskie zostaną właściwie określone oraz że główne kwestie polityczne poruszane przez zainteresowane strony będą spójnie i w znaczący sposób uwzględniane.

Monitorowanie opiera się na regularnych sprawozdaniach przedstawianych KM przez EUWT do dyskusji. W celu zapewnienia udziału wszystkich członków KM w monitorowaniu wdrażania TPD, proces ten będzie zorganizowany na dwa sposoby:

- poprzez notę informacyjną,
- poprzez **okresowe dyskusje**, mniej więcej raz w roku dla każdego TPD.

Monitoring naukowy TPD powinien opierać się na współpracy w zakresie doradztwa z naukowcami, jako osobami indywidualnymi lub grupami ekspertów w panelach doradczych. Podejście to będzie opcjonalne i zostanie zaproponowane przez EUWT lub na wniosek KM na początku lub w trakcie wdrażania TPD. Jeśli wniosek pochodzi od KM, koszty zostaną pokryte z pomocy technicznej programu.

Specjalny opcjonalny monitoring niektórych pojedynczych działań TPD i środków horyzontalnych zostanie wdrożony tylko w przypadkach, gdy KM lub EUWT dostrzegą szczególną korzyść strategiczną. W przypadku wniosku o panel doradczy, który zostanie złożony przez KM, koszty zostaną poniesione przez pomoc techniczną. W panelach doradczych mogą uczestniczyć członkowie KM/praktycy i naukowcy, w zależności od potrzeb.

Rysunek 8 przedstawia przegląd różnych typów opcjonalnych paneli doradczych.

Rysunek 8: Kierowanie polityką i nauką na poziomie programu, TPD i poszczególnych działań.

Rysunek 8: https://amenagement-territoire.public.lu/dam-assets/fr/espon2020_cooperation_programme/futuresespon2030programme/Figure-8-Policy-and-scientific-steering-at-Programme-TAPs-and-individual-activities-level.png

Działania ESPON są odpowiedzią na potrzeby polityki, wspólnie określone przez członków KM i niekoniecznie są one związane z uwarunkowaniami geograficznymi. Mimo to, zapotrzebowanie na pewne tematy w różnych krajach może być inne. ESPON powinien jednak regularnie gromadzić informacje pochodzące z badań dotyczące poszczególnych krajów oraz inicjować interaktywne działania w zakresie uczenia się polityki, określając dobre praktyki i inicjatywy dotyczące polityki na poziomie krajowym i regionalnym z pomocą państw członkowskich i krajowych punktów kontaktowych.

Zapewnione zostanie ściśle monitorowanie równowagi geograficznej w celu dążenia do zrównoważonego podziału działań i wykorzystania zasobów w poszczególnych krajach oraz zrównoważonego udziału podmiotów.

Zrównoważony podział geograficzny musi być stosowany w kontekście wszystkich działań ESPON oraz potrzeb krajowych pod kątem procesów politycznych, konkretnych zamówień, studiów przypadku, udziału w ukierunkowanych analizach lub lokalizacji wydarzeń dotyczących prowadzenia badań i promowania wiedzy.

Zasada zrównoważonego podziału geograficznego nie może bezpośrednio odnosić się do udziału naukowców w procedurach zamówień publicznych ESPON EUWT, które mają koncentrować się na jakości usługi. To zawsze była podstawowa zasada zawierania umów przez ESPON i jest to jedyna możliwość z uwagi na rozwiązania prawne.

Podsumowując, to co ma wpływ na równowagę geograficzną w ESPON to ogół usług świadczonych w poszczególnych krajach uczestniczących w programie. Ponadto ESPON dostrzega znaczenie integracji instytutów badawczych ze wszystkich krajów, co pozytywnie wpływa zarówno na jakość prowadzonych badań, jak również na efektywne promowanie programu w różnych krajach. Z tego względu równowaga geograficzna jest celem długoterminowym w całym okresie programowania. EUWT zostanie poproszone o wdrożenie działań naprawczych, takich jak środki zwiększania świadomości, w przypadku gdy monitorowanie wykaże wyraźny brak równowagi w tym obszarze.

Aby zapewnić skuteczne monitorowanie i efektywne sterowanie realizacją programu, Komitet Monitorujący składa się z członków reprezentujących kraje wnoszące wkład finansowy do Programu ESPON 2030. KM może podjąć decyzję o przyjęciu krajów w roli obserwatorów oraz gości.

Komitet Monitorujący ESPON składa się z następujących członków:

- (a) przedstawiciela(-li) każdego państwa członkowskiego UE z prawem do jednego głosu na delegację,
- (b) przedstawiciela(-li) każdego państwa partnerskiego z prawem do jednego głosu na delegację,
- (c) przedstawiciela(-li) Instytucji Zarządzającej Programem ESPON 2030, który(-rzy) nie ma(-ją) prawa głosu, ale może(-gą) zgłaszać zastrzeżenia dotyczące wszelkich kwestii o charakterze prawnym,

- d) przedstawiciela(-li) Komisji Europejskiej, uczestniczącego(-ych) w pracach Komitetu Monitorującego w charakterze doradczym, bez prawa głosu, zgodnie z art. 29(3) Rozporządzenia (UE) 2021/ 1059.
- e) przedstawiciela(-li) partnerów programu, o których mowa w art. 8 Rozporządzenia (UE) 2021/1060, w szczególności przedstawiciela Komitetu Regionów oraz przedstawiciela grupy Diversity Europe (grupy organizacji społeczeństwa obywatelskiego), Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, bez prawa głosu.

Podejmowanie decyzji w KM odbywać się będzie zasadniczo w drodze konsensusu pomiędzy obecnymi członkami Komitetu Monitorującego.

Aby wspomóc swoje działania, członkowie Komitetu Monitorującego będą mieli dostęp do elektronicznego systemu monitorowania programu (e-MS), w którym wszystkie dokumenty związane z realizacją programu będą dostępne w dowolnym czasie. e-MS zapewni również bezpośredni wkład członków KM w różne procedury, w które są zaangażowani.

System e-MS gwarantuje, że wszystkie wymiany pomiędzy Jedynym Beneficjentem a instytucjami programu odbywają się za pośrednictwem elektronicznej wymiany danych, zgodnie z załącznikiem IV do CPR.

5. Podejście do komunikacji i rozpoznawalności programu Interreg (cele, docelowi odbiorcy, kanały komunikacji, w tym w stosownych przypadkach media społecznościowe, planowany budżet i odpowiednie wskaźniki monitorowania i oceny)

Odniesienie: art. 17(3)(h)

Strategia komunikacji ESPON 2030 odnosi się do sposobu komunikowania się z grupami docelowymi i jest skoordynowana z działaniami w zakresie rozwoju wiedzy prowadzonymi przez jedynego beneficjenta.

Zatwierdzona na pierwszym posiedzeniu i regularnie monitorowana przez KM strategia komunikacji będzie realizowana w ścisłym partnerstwie z KM. W Instytucji Zarządzającej zostanie umieszczony oficer ds. komunikacji.

5.1 Cele

Strategia komunikacyjna ma na celu poprawę wykorzystania dowodów z ESPON poprzez zwiększenie rozpoznawalności i dostępności ESPON, również dla ogółu społeczeństwa. Pozwoli to na zwiększenie bezwzględnej liczby "użytkowników ESPON" wśród głównych grup docelowych i potencjalnych odbiorców (baza użytkowników ESPON).

Cele komunikacyjne wynikające z ogólnych celów Programu to:

- ułatwienie dostępu do bazy wiedzy Programu grupom docelowym i innym zainteresowanym podmiotom, w tym ewentualnym "multiplikatorom" i szerszej opinii publicznej,
- podniesienie świadomości na temat wartości dodanej ESPON i pokazanie osiągnięć programu,
- dalszy rozwój społeczności użytkowników ESPON przy jednoczesnym zaangażowaniu grup docelowych w celu zapewnienia dostosowanego do potrzeb wsparcia i efektywnego wykorzystania wyników ESPON,
- informowanie potencjalnych usługodawców o możliwościach finansowania i pracy, jakie oferuje ESPON.

5.2 Działania

IZ będzie realizować następujące kluczowe działania w zakresie komunikacji i widoczności programu:

- działania związane z uruchomieniem programu na poziomie krajowym i europejskim,
- działania informacyjne prowadzone dwa razy w roku, przedstawiające główne osiągnięcia programu,
- coroczne działania informacyjne za pośrednictwem bezpośredniej korespondencji do grup docelowych i szerszej opinii publicznej,
- wydarzenie końcowe w 2028 r. podsumowujące działania komunikacyjne w ciągu 7 lat realizacji programu,
- strona internetowa IZ ESPON zawierająca informacje na temat celów programu, budżetu i zarządzania; wszelkich podjętych procesów konsultacji, w tym ankiet dotyczących osiągnięć i informacji zwrotnych od zainteresowanych stron; oceny; wykazu działań i beneficjentów (strona internetowa połączona z luksemburską stroną internetową zapewniającą dostęp do wszystkich programów realizowanych pod nadzorem Luksemburga: <https://fonds-europeens.public.lu/fr/programmes/eui.html>),
- ekspozycja flagi Unii w siedzibie IZ w Luksemburgu.

Jedyny beneficjent będzie wspierał strategię komunikacji na poziomie programu poprzez rozpowszechnianie wyników badań ESPON i opracowanych dowodów z poszczególnych terytoriów. Wszystkie wyniki zostaną opublikowane na stronie internetowej ESPON i podsumowane w internetowym magazynie TerritoriAll, który jest w szczególności przeznaczony do kierowania informacji do ogółu społeczeństwa.

5.3 Odbiorcy

Działania komunikacyjne będą skierowane do grup wymienionych w punkcie 2.1.4, w szczególności:

- europejskich decydentów, zwłaszcza z dziedziny polityki spójności, jak również innych polityk i programów sektorowych/tematycznych, szczególnie tych, które obecnie nie w pełni artykułują swoje podejście terytorialne;
- krajowych decydentów odpowiedzialnych za spójność terytorialną, programy EWT, strategie makroregionalne i wdrażanie polityki spójności na poziomie krajowym, jak również za inne istotne dziedziny,
- instytucji wdrażających programy europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFSD),
- regionalnych i lokalnych decydentów/praktyków odpowiedzialnych za rozwój terytorialny i planowanie i/lub zaangażowanych we współpracę transgraniczną na większych terytoriach,
- środowisk akademickich, w tym studentów, badaczy (z sektora publicznego i prywatnego),
- organizacji promujących interesy regionalne/miejskie na poziomie krajowym, unijnym lub międzynarodowym,
- organizacji z sektora prywatnego i szerszej publiczności europejskiej,
- dziennikarzom szczebla lokalnego, regionalnego, krajowego i europejskiego,
- ogółowi społeczeństwa i niespecjalistom.

Działania komunikacyjne będą skierowane do wszystkich państw członkowskich uczestniczących w Programie ESPON 2030, a także do państw partnerskich.

5.4 Monitorowanie

IZ ESPON będzie raz w roku informować KM ESPON o postępach we wdrażaniu strategii komunikacyjnej oraz o działaniach planowanych na kolejny rok.

Środki finansowe na strategię komunikacyjną zostaną udostępnione jako część budżetu programu na środki horyzontalne oraz jako część pomocy technicznej, zgodnie z zasadą proporcjonalności. Całkowity przewidziany budżet wynosi 1 240 419 EUR.

Działania komunikacyjne programu będą realizowane w silnej synergii z "komponentem rozwoju wiedzy" pojedynczej operacji.

Zgodnie z celami dotyczącymi podnoszenia świadomości i poszerzania grona użytkowników, dostawców i odbiorców ESPON, następujące wskaźniki będą monitorować realizację działań komunikacyjnych realizowanych pod przewodnictwem IZ. (Działania realizowane przez jedynego beneficjenta z pojedynczą operacją nie znajdują się na poniższej liście):

- liczba seminariów (docelowo: 16),
- liczba rocznych działań informacyjnych w formie bezpośrednich wiadomości e-mail wysyłanych do grup docelowych, beneficjentów, "multiplikatorów" i ogółu społeczeństwa (docelowo 8 bezpośrednich wiadomości e-mail),

- strona internetowa programu (1 strona internetowa na program/pojedynczą operację).

Strona internetowa pojedynczej operacji (www.espon.eu), na której będą publikowane wszelkie wyniki badań i narzędzia za pośrednictwem Platformy Wiedzy (hub umożliwiający w pełni cyfrowy dostęp do całej bazy wiedzy ESPON).

Wykorzystane zostaną następujące media społecznościowe:

www.facebook.com/ESPONProgramme/

twitter.com/ESPON_Programme

www.linkedin.com/company/espon/

www.youtube.com/user/ESPONProgramme

6. Wskazanie wsparcia dla małych projektów, włączając małe projekty w ramach funduszy małych projektów

Odniesienie: art. 17(3)(i), art. 24

Nie dotyczy

7. Przepisy wykonawcze

7.1. 7.1 Instytucje programowe

Odniesienie: art. 17(6)(a) Tabela 9

Instytucje programowe	Nazwa instytucji	Osoba do kontaktu	Stanowisko	E-mail
Instytucja Zarządzająca	Ministerstwo Energii i Planowania Przestrzennego, Departament Planowania Przestrzennego, Luksemburg	Thiemo W. Eser		espon-programme@espon.mat.etat.lu
Instytucja Audytowa	Inspection Générale des Finances, Luksemburg	Laurent Sanavia		audit-eu@igf.etat.lu
Organ, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Ministerstwo Energii i Planowania Przestrzennego, Departament Planowania Przestrzennego, Luksemburg	Thiemo W. Eser		espon-programme@espon.mat.etat.lu

7.2. Procedura powołania Wspólnego Sekretariatu

Odniesienie: art. 17(6)(b)

Ze względu na rozmiar i strukturę organizacyjną Programu ESPON 2030 z tylko jedną pojedynczą operacją oraz w celu utrzymania obciążenia administracyjnego i finansowego na jak najniższym poziomie, IZ ESPON przejmuje funkcję i zadania Wspólnego Sekretariatu istotne dla realizacji programu oraz wspiera KM ESPON w wykonywaniu jego zadań.

Zapewni również bieżące informacje i pomoc Jedynemu Beneficjentowi w celu wsparcia należytej i prawidłowej realizacji pojedynczej operacji.

Ograniczony personel niezbędny do wspierania IZ ESPON zostanie zatrudniony za pośrednictwem Europejskiego Ośrodka Wsparcia Badań i Administracji w Luksemburgu (LERAS GIE), a w siedzibie IZ ESPON zostanie udostępnione miejsce pracy w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania funkcji sekretariatu IZ.

7.3. Podział zobowiązań pomiędzy uczestniczące państwa członkowskie, w stosownych przypadkach państwa trzecie lub partnerskie oraz kraje i terytoria zamorskie (OCT), w przypadku nałożenia przez Instytucję Zarządzającą lub Komisję korekt finansowych

Odniesienie: art. 17(6)(c)

Wyznaczenie zobowiązań

Sytuacja dotycząca Programu ESPON 2030 i ustanowienia jedyne go beneficjenta jest szczególna, ponieważ tylko dwa podmioty otrzymają dotacje, co oznacza, że przypadki odpowiedzialności mogą być dość wyraźnie określone.

Z jednej strony, jedyny beneficjent w ramach Umowy o udzielenie dotacji otrzyma całość środków finansowych przyznanych w ramach Priorytetu 1. Z drugiej strony, jak stanowi art. 30(5)(b) CPR, refundacja pomocy technicznej dla IZ jest dokonywana, poprzez zastosowanie wartości procentowych określonych w art. 26(2)(c) Rozporządzenia EWT (8% dla programów Interreg C, w tym ESPON, plus 500 000 EUR) do wydatków kwalifikowalnych ujętych w każdym wniosku o płatność. W związku z powyższym, poprzez zastosowanie tej uproszczonej metody płatności ryczałtowej, kwalifikowalność wydatków związanych z pomocą techniczną nie będzie podlegała kontroli ani audytom.

W przypadku wystąpienia wydatków niekwalifikowalnych lub nieprawidłowości o skutkach finansowych w wykorzystaniu środków finansowych przez jedyne go beneficjenta odpowiedzialność finansową ponosi jedyny beneficjent. W przypadku, gdy jedyny beneficjent nie jest w stanie pokryć tych kosztów, odpowiedzialność ponoszą członkowie jedyne go beneficjenta. Celem wsparcia członków jedyne go beneficjenta w zakresie obciążeń finansowych wynikających z ich nieograniczonej odpowiedzialności w związku z wdrażaniem środków EFRR przyznanych w ramach Umowy o udzielenie dotacji, zostanie utworzony specjalny mechanizm odpowiedzialności (zwany dalej Mechanizmem odpowiedzialności).

Mechanizm odpowiedzialności gwarantuje finansowanie wszystkich kosztów niekwalifikowalnych, które ostatecznie wystąpią podczas realizacji pojedynczej operacji. Jest on finansowany przez wszystkie państwa uczestniczące w Programie ESPON 2030 do wysokości maksymalnie 2% kosztów niekwalifikowalnych w stosunku do całkowitego budżetu EFRR, który zostanie przydzielony jednemu beneficjentowi Programu ESPON 2030. Wielkie Księstwo Luksemburga, jako państwo, w którym znajduje się ESPON EUWT, pokrywa wszelkie wydatki niekwalifikowalne powyżej progu 2% EFRR przyznanego na mocy Umowy o udzielenie dotacji, które mogą wystąpić podczas realizacji operacji ESPON.

Cel, wielkość finansowania i funkcjonowanie mechanizmu odpowiedzialności opisano w specjalnym "Dokumencie referencyjnym dotyczącym Mechanizmu Odpowiedzialności", który stanowi załącznik do umowy między Luksemburgiem a państwami członkowskimi i partnerskimi (Islandią, Lichtensteinem, Norwegią i Szwajcarią) w sprawie Programu ESPON 2030. Poprzez określenie łańcucha zobowiązań zapewnione jest odzyskanie nieprawidłowych wydatków od jedyne go beneficjenta do IZ ESPON.

Zmniejszenie i odzyskiwanie płatności od jedyne go beneficjenta

Instytucja Zarządzająca ESPON (IZ) zapewnia, że wszelkie kwoty wypłacone w wyniku nieprawidłowości zostaną odzyskane od pojedynczej operacji. IZ ESPON odzyskuje również środki od jedyne go beneficjenta w przypadku rozwiązania Umowy o udzielenie dotacji w całości lub w części w oparciu o warunki w niej określone. Co do zasady, jeżeli jednemu beneficjentowi nie uda się zabezpieczyć zwrotu środków, państwo członkowskie, w którym znajduje się jedyny beneficjent, tj. Luksemburg, gdzie zarejestrowany jest ESPON EUWT, zwróci IZ ESPON środki w oparciu o art. 52(2) rozporządzenia EWT.

Szczegóły dotyczące procedury będą zawarte w opisie systemu zarządzania i kontroli, który zostanie ustanowiony zgodnie z art. 63(9) CPR.

IZ ESPON jest odpowiedzialna za zwrot odpowiednich kwot do budżetu ogólnego Unii zgodnie z podziałem zobowiązań między uczestniczące państwa członkowskie, jak to określono w art. 52 rozporządzenia EWT.

8. Stosowanie kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek zryczałtowanych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Odniesienie: art. 94 i 95 rozporządzenia (UE) 2021/1060 (CPR)

Tabela 10: Stosowanie kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek zryczałtowanych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Zamierzone zastosowanie art. 94 i 95 CPR	Tak	Nie
Od momentu przyjęcia program będzie wykorzystywał zwrot wkładu unijnego w oparciu o koszty jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki zryczałtowane w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 CPR	☒	☐
Od momentu przyjęcia program będzie korzystał ze zwrotu wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami, zgodnie z art. 95 CPR.	☐	☒

Załącznik 1

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy:	Szacowany udział całkowitej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego będzie miała zastosowanie uproszczona metoda rozliczania kosztów, w %.	Rodzaj(e) uwzględnionych operacji		Wskaźnik powodujący zwrot kosztów		Jednostka miary dla wskaźnika powodującego zwrot kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowa skala kosztów jednostkowych, kwoty ryczałtowe lub stawki zryczałtowane)	Kwota (w EUR) lub procent (w przypadku stawek jednolitych) opcji kosztów uproszczonych
				Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
P1	EFRR	ISO6.6 Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (wszystkie aspekty)	25,00%	170 Poprawa zdolności władz i organów odpowiedzialnych za program, związana z wdrażaniem funduszy	ESPO - pojedyncza operacja		Całkowite wydatki kwalifikowalne na zewnętrzne ekspertyzy (działania związane z dostarczeniem dowodów i rozwojem wiedzy)	Nie dotyczy	Stawka zryczałtowana	38
P1	EFRR	ISO6.6 Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (wszystkie aspekty)	14,00%	170 Poprawa zdolności władz i organów odpowiedzialnych za program, związana z wdrażaniem funduszy	ESPO - pojedyncza operacja		Całkowite wydatki kwalifikowalne dotyczące działań związanych z dostarczeniem dowodów	Nie dotyczy	Stawka zryczałtowana	25

(1) Odnosi się do kodu wymiaru pola interwencji z tabeli 1 załącznika 1 CPR

(2) Dotyczy kodu wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie

B. Szczegóły według rodzaju operacji

Tytuł skrócony rodzaju operacji (1)	ESPON - pojedyncza operacja
Instytucja Zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej celem określenia kosztów uproszczonych	☐
Nazwa firmy zewnętrznej	
1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania	<p>Pojedyncza operacja w ramach Programu ESPON 2030.</p> <p>Podstawową misją ESPON jest opracowanie i dostarczenie wyników badań dotyczących poszczególnych terytoriów, celem wsparcia interesariuszy na wszystkich poziomach zarządzania w osiągnięciu sprawiedliwej transformacji w kierunku gospodarek neutralnych klimatycznie, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwych warunków życia dla wszystkich ludzi we wszystkich miejscach. Jest zatem jasne, że główne działania ESPON to "Dostarczanie dowodów" i "Rozwój wiedzy" (aspekt dostarczania wytworzonych wyników).</p> <p>Program ESPON ma jeden priorytet realizowany za pomocą pojedynczej operacji. Pojedyncza operacja obejmuje realizację działań związanych z "Dostarczeniem dowodów" i "Rozwojem wiedzy" niezbędnych do osiągnięcia celów programu. Pojedyncza operacja jest realizowana przez jedyne beneficjenta - ESPON EUWT - finansowanego w celu realizacji pojedynczej operacji ESPON (podobnie jak w programie ESPON 2020). Statut ESPON EUWT wymienia realizację pojedynczej operacji jako jedyne działanie EUWT.</p> <p>Przewidywany termin rozpoczęcia realizacji Operacji to 1 lipca 2022 r. Pojedyncza operacja będzie obejmować cały okres programowania.</p>
2. Cel(-e) szczegółowy(-e)	ISO6.6 Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (wszystkie aspekty)
12. Całkowita kwota (krajowa i unijna), która ma zostać na tej podstawie zwrócona przez KE	22 500 000,00

Wskaźniki

3. Wskaźnik uruchamiający zwrot kosztów (2)	Całkowite wydatki kwalifikowalne na zewnętrzne ekspertyzy (działania związane z tworzeniem dowodów i rozwojem wiedzy)
4. Jednostka miary dla wskaźnika powodującego zwrot kosztów	Nie dotyczy
5. Standardowa skala kosztu jednostkowego, kwoty ryczałtowej lub stawki ryczałtowanej	Stawka ryczałtowana

6. Kwota na jednostkę miary lub procent (dla stawek zryczałowanych) uproszczonej metody rozliczania kosztów	38
---	----

7. Kategorie kosztów objętych kosztem jednostkowym, kwotą ryczałtową lub stawką zryczałowaną	Koszty personelu
8. Czy powyższe kategorie kosztów obejmują wszystkie wydatki kwalifikowalne dotyczące operacji?	Nie
9. Metoda(-y) korekcji (3)	<p>Tak. Całkowita stawka zryczałowana zostanie zrewidowana i zwiększona zgodnie z ustawową indeksacją wynagrodzeń ustanowioną przez prawo. Indeksacja następuje w momencie, gdy stopa inflacji wzrośnie do 2,5%, mierzona według krajowego indeksu STATEC (Krajowego Instytutu Statystyki i Badań Gospodarczych Luksemburga). Wpływ 2,5% obowiązkowej podwyżki wynagrodzenia zostanie obliczony, a nowa stawka zryczałowana będzie stosowana do czasu nowej podwyżki wynagrodzenia. Metoda korekty będzie stosowana w następujący sposób:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obliczenie wysokości kosztów pracowniczych według wstępnie obliczonej stawki zryczałowanej 38%. 2) uzyskana kwota (w EUR) zostanie powiększona o 2,5% zgodnie z ustawą, 3) zostanie wyliczona nowa stawka zryczałowana, która będzie ograniczona do 4 miejsc po przecinku (zgodnie z symulacją 2 lub 3 miejsca po przecinku dadzą wyższą kwotę, natomiast 4 miejsca po przecinku zapewnią maksymalne zastępstwo). 4) nowo wyliczona stawka zryczałowana będzie stosowana do czasu nowej indeksacji wynagrodzeń. W przypadku nowej indeksacji wynagrodzeń do wyliczenia nowej stawki zryczałowanej zostanie zastosowana ta sama metodologia. <p>Poniżej przedstawiono przykład konkretnego zastosowania metody (wymienione kwoty podano jedynie celem zilustrowania przykładu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Łączne koszty ekspertyz zewnętrznych zadeklarowane na 5 000 000 EUR, co daje łącznie 1 900 000 EUR kosztów osobowych według stawki zryczałowanej 38%. 2) Kwota 1 900 000 EUR zostanie powiększona o 2,5%, czyli o poziom wzrostu wynagrodzeń stosowany automatycznie zgodnie z prawem. W rezultacie całkowite koszty wynagrodzeń wyniosą 1 947 500 EUR. 3) Zwiększona kwota wynagrodzenia odpowiada 38,95% całkowitej zadeklarowanej ekspertyzy zewnętrznej. 4) Stawka zryczałowana w wysokości 38,95% będzie obowiązywała do czasu nowej indeksacji.

<p>10. Weryfikacja osiągnięć dostarczanych jednostek - opisać, jaki(-e) dokument(-y)/system(-y) zostanie(-ą) wykorzystany(-e) do weryfikacji osiągnięć dostarczonych jednostek,</p>	<p>Zidentyfikowana stawka zryczałtowana zostanie zastosowana przez Instytucję Zarządzającą po sprawdzeniu kwalifikowalności kosztów ekspertyz zewnętrznych (reprezentowanych przez sumę rzeczywistych kosztów tworzenia dowodów plus stawka zryczałtowana SCO dla rozwoju wiedzy).</p> <p>Dokumentem, który należy sprawdzić podczas weryfikacji zarządczej, jest pełna ścieżka audytu wydatków zakontraktowanych w drodze zamówień publicznych w celu wytworzenia dowodów. Kompletna ścieżka audytu</p>
<p>- opisać, co będzie sprawdzane i przez kogo podczas weryfikacji zarządzania,</p> <p>- opisać, jakie ustalenia zostaną poczynione celem gromadzenia i przechowywania odpowiednich danych/dokumentów.</p>	<p>będzie dostępna dla Instytucji Zarządzającej za pośrednictwem systemu e-monitoringu programu, ponieważ jest to wymóg dla pojedynczego beneficjenta, aby wgrał kompletną ścieżkę audytu do systemu, w ramach obowiązków sprawozdawczych pojedynczej operacji.</p> <p>Instytucja Zarządzająca sprawdzi 100% kosztów zadeklarowanych, w sposób faktyczny, celem przedstawienia dowodów. Weryfikacja zarządcza może również obejmować kontrole na miejscu w celu weryfikacji oryginałów, w tym przypadku zostanie sprawdzona część uwzględnionych zamówień (co najmniej raz dla każdego zamówienia zostanie wdrożona kontrola oryginalnej ścieżki audytu).</p> <p>Do tej kwalifikującej się i zaakceptowanej kwoty zostanie następnie zastosowana zryczałtowana stawka na rozwój wiedzy. Stawka zryczałtowana na koszty personelu zostanie zastosowana do całej uzyskanej kwoty.</p> <p>Podczas przeprowadzania weryfikacji zarządczych należy również sprawdzić, czy stawka zryczałtowana została prawidłowo i konsekwentnie obliczona oraz czy działania i zasoby finansowane za pomocą stawki zryczałtowanej są precyzyjnie zdefiniowane i nie należą do działań, które są refundowane za pomocą kosztów rzeczywistych.</p> <p>Poniżej przedstawiono przykład konkretnego zastosowania metody (wymienione kwoty podano jedynie celem zilustrowania przykładu):</p> <p>Jedyny beneficjent deklaruje poprzez wniosek finansowy do Instytucji Zarządzającej (za pośrednictwem Systemu e-Monitoringu i wraz z pełną ścieżką audytu) koszty związane z przedstawianiem wyników badań, które są zlecane wyłącznie w drodze zamówień publicznych, na kwotę 3 000 000 EUR.</p> <p>2) Instytucja Zarządzająca przeprowadza weryfikację zarządczą 100% zadeklarowanych wydatków i przyjmuje jako kwalifikowalną pełną kwotę 3 000 000 EUR.</p> <p>3) Instytucja Zarządzająca stosuje stawkę zryczałtowaną w wysokości 25% dla "Rozwoju wiedzy". Uzyskana kwota, wraz z kwotą przeznaczoną na działania związane z przedstawianiem dowodów w oparciu o koszty rzeczywiste, będzie stanowić całkowity koszt kwalifikowalny, do którego zostanie zastosowana 38% stawka zryczałtowana dla kosztów personelu. Całkowita kwota kwalifikująca się do objęcia pomocą, stanowiąca podstawę obliczania kosztów personelu, wynosi: $3\,000\,000\text{ EUR} + 25\% \times 3\,000\,000 = 3\,750\,000\text{ EUR}$.</p> <p>4) IZ stosuje stawkę zryczałtowaną 38% do całkowitej</p>

	<p>kwalifikowalnej kwoty ekspertyz zewnętrznych. Całkowite kwalifikowalne koszty personelu będą stanowiły 38% z 3 750 000 EUR, zatem 1 425 500 EUR.</p> <p>W odniesieniu do istnienia kosztów personelu objętych stawką zryczałtowaną, jest to stale sprawdzane przez IZ. Bliskie położenie IZ i jedyne beneficjenta (obie instytucje znajdują się w Luksemburgu w pobliskich pomieszczeniach) oraz niezbędna ścisła koordynacja potrzebna do realizacji pojedynczej operacji ESPON skutkuje częstymi kontaktami. Kontrole jakości pojedynczej operacji przeprowadzane przez IZ w celu śledzenia strategicznego wdrażania pojedynczej operacji są przewidziane regularnie (kilka razy w roku) i obejmują spotkania ze wszystkimi pracownikami jedyne beneficjenta. Lista pracowników jedyne beneficjenta jest również publicznie dostępna na stronie internetowej ESPON www.espon.eu.</p>
<p>11. Ewentualne zachęty o niepożądanym charakterze, środki łagodzące (4) i szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>Z punktu widzenia programu ryzyko to jest uznawane za wyjątkowo niskie. Program ESPON od pierwszego okresu programowania zawsze miał bardzo niskie wskaźniki nieprawidłowości (w obecnym okresie programowania jak dotąd wskaźnik błędów jest równy zero). Instytucja Zarządzająca przeprowadza 100% kontroli wszystkich zamówień publicznych i wdraża również strategię zarządzania ryzykiem, które mają na celu zmniejszenie nieprawidłowości poprzez wspieranie jedyne beneficjenta. Kontrole jakości w celu omówienia lepszego wdrażania zamówień publicznych, wymiana najlepszych praktyk, konkretne wsparcie eksperckie są zapewnione na bieżąco podczas wdrażania pojedynczej operacji.</p> <p>W odniesieniu do jedyne beneficjenta ryzyko, w przypadku nieprawidłowości, będzie polegało na obniżeniu poziomu kosztów kwalifikowalnych dla wszystkich pozostałych kosztów obliczonych na podstawie rzeczywistych wydatków poniesionych celem przedstawienia dowodów. Ryzyko to, ze względu na wszystkie przedstawione powyżej argumenty, również uznaje się za niskie.</p>

3.Wskaźnik uruchamiający zwrot kosztów (2)	Całkowite wydatki kwalifikowalne dotyczące działań związanych z dostarczeniem dowodów
4.Jednostka miary dla wskaźnika powodującego zwrot kosztów	Nie dotyczy
5.Standardowa skala kosztu jednostkowego, kwoty ryczałtowej lub stawki zryczałtowanej	Stawka zryczałtowana
6.Kwota na jednostkę miary lub procent (dla stawek zryczałtowanych) uproszczonej metody rozliczania kosztów	25

<p>7. Kategorie kosztów objętych kosztem jednostkowym, kwotą ryczałtową lub stawką zryczałtowaną</p>	<p>Ekspertyza zewnętrzna.</p> <p>Linia budżetowa jest podzielona na dwie kategorie działań: przedstawianie dowodów oraz rozwój wiedzy.</p> <p>Wydatki na przedstawianie dowodów są zwracane na podstawie rzeczywiście poniesionych kosztów.</p> <p>Wydatki na rozwój wiedzy są obliczane i zwracane na podstawie stawki zryczałtowanej w wysokości 25% kosztów przedstawiania dowodów.</p>
<p>8. Czy powyższe kategorie kosztów obejmują wszystkie wydatki kwalifikowalne dotyczące operacji?</p>	<p>Nie</p>
<p>9. Metoda(-y) korekcji (3)</p>	<p>Brak metod korekcji</p>
<p>10. Weryfikacja osiągnięć dostarczanych jednostek</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisać, jaki(-e) dokument(-y)/system(-y) zostanie(-ą) wykorzystany(-e) do weryfikacji osiągnięć dostarczonych jednostek, - opisać, co będzie sprawdzane i przez kogo podczas weryfikacji zarządzania, - opisać, jakie ustalenia zostaną poczynione celem gromadzenia i przechowywania odpowiednich danych/dokumentów. 	<p>Zidentyfikowana stawka zryczałtowana będzie stosowana przez Instytucję Zarządzającą po sprawdzeniu kwalifikowalności rzeczywistych kosztów poniesionych w związku z przedstawianiem dowodów.</p> <p>Dokumentem, który należy sprawdzić podczas weryfikacji zarządczej, jest pełna ścieżka audytu wydatków zakontraktowanych w drodze zamówień publicznych w celu wytworzenia dowodów. Kompletna ścieżka audytu będzie dostępna dla Instytucji Zarządzającej za pośrednictwem systemu e-monitoringu programu, ponieważ jest to wymóg dla pojedynczego beneficjenta, aby wgrał kompletną ścieżkę audytu do systemu, w ramach obowiązków sprawozdawczych pojedynczej operacji.</p> <p>Instytucja Zarządzająca sprawdzi 100% kosztów zadeklarowanych, w sposób faktyczny, celem przedstawienia dowodów. Weryfikacja zarządcza może również obejmować kontrole na miejscu w celu weryfikacji oryginałów, w tym przypadku zostanie sprawdzona część uwzględnionych zamówień (co najmniej raz dla każdego zamówienia zostanie wdrożona kontrola oryginalnej ścieżki audytu).</p> <p>Do tej kwalifikującej się i zaakceptowanej kwoty zostanie następnie zastosowana zryczałtowana stawka na rozwój wiedzy.</p> <p>Podczas przeprowadzania weryfikacji zarządczych należy również sprawdzić, czy stawka zryczałtowana została prawidłowo i konsekwentnie obliczona oraz czy działania i zasoby finansowane za pomocą stawki zryczałtowanej są precyzyjnie zdefiniowane i nie należą do działań, które są refundowane za pomocą kosztów rzeczywistych.</p> <p>Poniżej przedstawiono przykład konkretnego zastosowania metody (wymienione kwoty podano jedynie celem zilustrowania przykładu):</p> <p>Jedyny beneficjent deklaruje poprzez wniosek finansowy do Instytucji Zarządzającej (za pośrednictwem Systemu e-Monitoringu i wraz z pełną ścieżką audytu) koszty związane z przedstawianiem dowodów, które są zlecane wyłącznie w drodze zamówień publicznych, na kwotę 3 000 000 EUR.</p>

	<p>Instytucja Zarządzająca przeprowadza weryfikacje zarządcze 100% zadeklarowanych wydatków i przyjmuje jako kwalifikowalne pełną kwotę 3 000 000 EUR.</p> <p>Instytucja Zarządzająca stosuje stawkę zryczałtowaną w wysokości 25% do wyliczenia całkowitego kosztu kwalifikowalnego Rozwoju wiedzy, czyli 750 000 EUR.</p> <p>Całkowita kwota kwalifikująca się do objęcia pozycją budżetową dotyczącą ekspertyz zewnętrznych wyniesie zatem: 3 000 000 EUR + 25% = 3 750 000 EUR.</p> <p>Kwota ta będzie podstawą do wyliczenia 38% kosztów pracowniczych.</p> <p>W odniesieniu do kontroli istnienia/realności działań związanych z rozwojem wiedzy należy rozważyć następujące kwestie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania związane z rozwojem wiedzy zostaną ujęte w tematycznych planach działań zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący, - Szczegółowy opis każdego z tych działań będzie zawarty w szablonie Tematycznego Planu Działania, - przewiduje się, że EUWT ESPON będzie co najmniej dwa razy w roku składać Komitetowi Monitorującemu sprawozdania z wdrażania działań, - jedyny beneficjent będzie publikował informacje o działaniach związanych z rozwojem wiedzy na stronie internetowej www.espon.eu, - pracownicy IZ oraz przedstawiciele Komitetu Monitorującego będą regularnie uczestniczyć w działaniach związanych z rozwojem wiedzy.
<p>11. Ewentualne niespodziewane koszty, środki łagodzące (4) i szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>Pozycja budżetowa dotycząca ekspertyz zewnętrznych jest w całości przeznaczona na zamawianie ekspertyz niezbędnych dla podanych dwóch obszarów działań, natomiast personel, administracja i podróże to dodatkowe koszty niezbędne do realizacji tych działań poniesione z myślą o osiągnięciu oczekiwanych wyników i rezultatów Programu ESPON 2030.</p> <p>Bardziej szczegółowe informacje znajdują się w załączonym szczegółowym opisie metodologii.</p>

- (1)Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data zakończenia ich realizacji (zob. art. 63(5) CPR).
- (2)W przypadku operacji obejmujących kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty kolejnych etapów operacji, pola od 3 do 11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika powodującego zwrot kosztów.
- (3)W stosownych przypadkach należy podać częstotliwość i terminy korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której wskaźnik ten jest opublikowany).
- (4)Czy istnieją potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, jakie środki (służące poprawie jakości) zostaną podjęte w celu zniwelowania tego ryzyka?

C. Obliczanie standardowej skali kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek zryczałtowanych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowej skali kosztów jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek zryczałtowanych (kto opracował, zebrał i zapisał dane, gdzie dane są przechowywane, daty graniczne, walidacja itp.)

W przypadku **uproszczonych metod rozliczania kosztów (SCO) związanych z kosztami personelu**, źródłem danych jest system e-monitoringu stworzony i prowadzony przez Instytucję Zarządzającą ESPON. Dane odpowiadają kosztom personelu zadeklarowanym przez jedynego beneficjenta w ramach pojedynczej operacji ESPON 2020 za pośrednictwem systemu e-sprawozdawczości (dokumenty potwierdzające są również wgrywane do systemu, choć chronione hasłem ze względu na dyrektywę o ochronie danych osobowych). Dane odpowiadają kosztom personelu w latach 2016-2019 oraz kosztom ekspertyz zewnętrznych (odpowiadającym wydatkom na badania i wiedzę (działania informacyjne w przypadku ESPON 2020) w tym samym okresie 2016-2019. Dane są przechowywane w tym samym systemie i zostały zatwierdzone przez weryfikację zarządcą, IZ oraz poddane audytowi i są dostępne online (wraz ze wszystkimi dokumentami uzupełniającymi). Jak już zaznaczono, szczegóły dotyczące wszystkich uwzględnionych kosztów (w tym wykaz poszczególnych wydatków poniesionych w odniesieniu do wszystkich uwzględnionych kosztów) zostały przekazane przez IZ do Instytucji Audytowej i audytorów zewnętrznych odpowiedzialnych za realizację kontroli.

W przypadku **SCO związanych z rozwojem wiedzy** dane do wyliczenia stawki zryczałtowanej to dane historyczne z programów 2007-13 i 2014-20. Dane historyczne zostały zaczerpnięte z zapisów Instytucji Zarządzającej za rok 2008-2015 oraz z zapisów Instytucji Zarządzającej i jedynego beneficjenta za lata do 2016-2019. W szczególności źródłem danych są sprawozdania z postępu prac składane kwartalnie przez EUWT i weryfikowane przez Kontrolera pierwszego stopnia, Instytucję Zarządzającą i Instytucję Certyfikującą. Te sprawozdania z postępu prac są rejestrowane w EMS, który jest systemem monitorowania. Szczegóły dotyczące wszystkich kosztów (w tym wykaz poszczególnych wydatków poniesionych w odniesieniu do wszystkich uwzględnionych kosztów) zostały dostarczone przez IZ do instytucji audytowej i audytorów zewnętrznych odpowiedzialnych za przeprowadzenie weryfikacji.

2. Proszę podać, dlaczego proponowana metoda i obliczenia oparte na art. 94(2) są odpowiednie dla danego rodzaju operacji:

W przypadku **SCO związanych z kosztami personelu** proponowana metoda jest uznawana za ważną, ponieważ rodzaj operacji (która jest jedyną operacją w kontekście Programu ESPON 2020 i Programu ESPON 2030) jest taki sam i realizowany przez tego samego jedynego beneficjenta, specjalnie utworzonego do pełnienia funkcji jedynego beneficjenta Programu ESPON. Zachowana została realizacja programu w ramach jednej pojedynczej operacji przez jedynego beneficjenta. Rodzaj działań pozostaje taki sam, tak samo jak przedstawianie dowodów i zasięg. Jednakże w kontekście programu ESPON 2030 wprowadzono doprecyzowanie odnośnie do grup docelowych i celów szczegółowych w zakresie działań informacyjnych. To dostosowanie doprowadziło do zgrupowania pod parasolem "rozwoju wiedzy" wszystkich działań związanych z dostarczaniem i rozpowszechnianiem wyników "przedstawiania dowodów" dla grup docelowych programu. Niemniej jednak, charakter działań pozostaje taki sam.

W przypadku **SCO związanych z rozwojem wiedzy**, rodzaj i charakter działań, które ESPON prowadził w ostatnim, obecnym i przyszłym okresie programowania, są podobne. Działania te wchodzą w zakres pozycji budżetowej dotyczącej wiedzy specjalistycznej i można je podzielić na dwie duże kategorie: przedstawianie dowodów i rozwój wiedzy (znany również wcześniej jako działania informacyjne), jak to wyszczególniono w sekcji 1.11 powyżej.

Działania związane z przedstawianiem dowodów składają się z działań dowodowych i horyzontalnych opisanych powyżej. Działania związane z rozwojem wiedzy składają się z działań informacyjnych realizowanych przez EUWT i przez krajowe punkty kontaktowe (KPK).

Ponieważ działania w zakresie rozwoju wiedzy odnoszą się do działań związanych z dowodami, gdyż promują ich wyniki, zasadne jest stworzenie stawki zryczałtowanej dla działań w zakresie rozwoju wiedzy związanych z działaniami dotyczącymi dowodów.

W przypadku działań związanych z **rozwojem wiedzy** metodologia i baza danych różnią się, ponieważ ważne jest uwzględnienie wszystkich rodzajów działań związanych z rozwojem wiedzy, które będą realizowane w ramach programu ESPON 2030, aby obliczyć i oszacować najlepszy wskaźnik zastępczy dla ich realizacji. Działania na rzecz rozwoju wiedzy uwzględnione w Programie ESPON 2030 nie ograniczają się do tych, które zostały wdrożone w Programie ESPON 2020, ale obejmują również działania "skoncentrowane na poziomie krajowym", które zostały uwzględnione w Programie ESPON 2013. Z tego powodu w ramach SCO dotyczących rozwoju wiedzy uwzględniono dane z programu ESPON 2013 i ESPON 2020.

Wreszcie, w przypadku kosztów personelu, inaczej niż w przypadku SCO dla rozwoju wiedzy, uwzględniono jedynie dane z ESPON 2020, ponieważ stawka zryczałtowana opiera się na całkowitej zewnętrznej wiedzy specjalistycznej (zatem zarówno na przedstawianiu dowodów, jak i rozwoju wiedzy). Względny udział przedstawiania dowodów i rozwoju wiedzy w ramach ekspertyz zewnętrznych nie ma wpływu na całkowitą podstawę obliczania kosztów personelu potrzebnych do realizacji działań.

3. Proszę określić, w jaki sposób dokonano obliczeń, w szczególności uwzględniając wszelkie założenia dotyczące jakości lub ilości. W stosownych przypadkach należy wykorzystać dowody statystyczne i punkty odniesienia oraz, na życzenie, przedstawić je w formacie możliwym do wykorzystania przez Komisję:

Uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO) dotyczące kosztów personelu

Dla lepszego zrozumienia decyzji o stawce zryczałtowanej dla kosztów personelu należy wziąć pod uwagę kontekst realizacji Programów ESPON. Jedynym beneficjentem jest ESPON EUWT, który został powołany w 2015 r. w celu realizacji pojedynczej operacji w ramach Programu Współpracy ESPON 2020. Wspólna grupa robocza odpowiedzialna za Program ESPON 2030 podjęła decyzję o wskazaniu ESPON EUWT jako jedynego beneficjenta również dla Programu ESPON 2030. Jedynymi zadaniami przewidzianymi w statucie utworzenia ESPON EUWT jest realizacja pojedynczej operacji w ramach Programu ESPON. 100% pracowników jest rekrutowanych wyłącznie do realizacji pojedynczej operacji Programu ESPON (jest to również wskazane w umowie o pracę). Potrzeby w zakresie liczby i profilu pracowników w związku z realizacją działań zostały ocenione podczas tworzenia ESPON EUWT w 2015 r. Wówczas w ocenie ESPON dokonanej przez jednostkę Komisji odpowiedzialną za program ESPON podkreślono zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych pracowników o akademickim profilu badawczym i doświadczeniu, aby ESPON mógł osiągnąć swoje cele i wyniki.

Wykorzystane dane to certyfikowane i zaakceptowane koszty osobowe pojedynczej operacji Programu ESPON 2020 za lata 2016, 2017, 2018 i 2019. Rok 2020 został wyłączony ze względu na pandemię COVID-19. W roku 2019 rząd Luksemburga bezpośrednio wsparł koszty personelu za pośrednictwem krajowego ubezpieczenia społecznego, przyznając:

- specjalny płatny urlop (przez ubezpieczenie społeczne), aby umożliwić rodzicom opiekę nad dziećmi podczas zamknięcia szkoły,
- specjalny płatny urlop (przez zakład ubezpieczeń społecznych), aby umożliwić rodzicom opiekę nad dziećmi w czasie nauki zdalnej.

Środki te zostały w dużej mierze wykorzystane w roku 2020 i pokryły znaczną część kosztów personelu beneficjenta. Dlatego też uwzględnienie zadeklarowanych kosztów personelu w roku 2020 nie pozwoliłoby na obliczenie rzeczywistego przybliżenia kosztów personelu potrzebnego do realizacji pojedynczej operacji Programu ESPON 2030.

W zaproponowanej metodzie uznano, że do realizacji działań, które są tego samego rodzaju w programie ESPON 2020 i ESPON 2030, potrzebna jest taka sama proporcja kosztów personelu.

W celu wyliczenia tej proporcji do obliczenia stawki zryczałtowanej kosztów osobowych wzięto pod uwagę następujące wydatki:

- wszystkie koszty związane z celem 1-4 Programu ESPON 2020 (z wyjątkiem kosztów wydarzenia ESPON Week, ponieważ w Programie ESPON 2030 koszty te zostaną pokryte z pomocy technicznej i poniesione przez IZ),
- tylko na działania związane z pierwszą umową dotyczącą zarządzania jakością naukową wyższego szczebla, doradztwa technicznego w zakresie metodologii monitorowania i oceny oraz usług internetowych w ramach celu 5 programu ESPON 2020, jako odpowiadające przedstawianiu dowodów (zarządzanie jakością naukową wyższego szczebla, doradztwo techniczne w zakresie metodologii monitorowania i oceny) lub rozwojowi wiedzy (usługi internetowe) w ramach programu ESPON 2030. Wszelkie inne koszty w ramach SO5 zostały wyłączone, ponieważ ze względu na swój charakter zostaną pokryte z pozycji budżetowej dotyczącej kosztów administracyjnych.

Powyższe koszty obejmowały lata 2016-2019, gdyż dotyczyły kosztów personelu.

Uwzględnione kwoty to ostatecznie zaakceptowane i skontrolowane koszty, zarówno w przypadku pracowników, jak i ekspertyz zewnętrznych.

Instytucja Audytowa otrzymała pełną i szczegółową listę uwzględnionych wydatków (indywidualne wydatki poniesione i zadeklarowane przez jedynego beneficjenta, co oznacza wszystkie indywidualne zadeklarowane faktury i odpowiadającą im pełną ścieżkę audytu), a także pełną listę wydatków w ramach celu 5, które nie zostały uwzględnione przy obliczaniu stawki zryczałtowanej (również w tym drugim przypadku dostarczono wszystkie szczegóły dotyczące indywidualnych zadeklarowanych wydatków i odpowiadającej im ścieżki audytu).

Z powyższych względów dane z rozpatrywanych lat (2016-2019) stanowią najdokładniejsze przybliżenie proporcji pomiędzy kosztami personelu a kosztami ekspertyz zewnętrznych, które są niezbędne do prawidłowej realizacji pojedynczej operacji ESPON w okresie 2021-2027.

Wreszcie, w przypadku kosztów personelu, inaczej niż w przypadku uproszczonych metod rozliczania kosztów (SCO) dla rozwoju wiedzy, uwzględniono jedynie dane z ESPON 2020, ponieważ stawka zryczałtowana opiera się na całkowitej zewnętrznej wiedzy specjalistycznej (zarówno w kontekście przedstawiania dowodów, jak i rozwoju wiedzy). Względny udział przedstawiania dowodów i rozwoju wiedzy w ramach ekspertyz zewnętrznych nie ma wpływu na całkowitą podstawę obliczania kosztów personelu potrzebnych do realizacji działań.

W przypadku rozwoju wiedzy, rodzaje rozważanych działań na rzecz rozwoju wiedzy są ważne dla oszacowania wskaźnika ich realizacji. Działania na rzecz rozwoju wiedzy uwzględnione w Programie ESPON 2030 nie ograniczają się do tych, które zostały wdrożone w Programie ESPON 2020, ale obejmują również działania "skoncentrowane na poziomie krajowym", które zostały uwzględnione w Programie ESPON 2013. Z tego powodu w ramach SCO dotyczących rozwoju wiedzy uwzględniono dane z programu ESPON 2013 i ESPON 2020.

Uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO) dotyczące rozwoju wiedzy

W celu obliczenia stawki zryczałtowanej wykorzystano dane pozycji budżetowej dotyczącej ekspertyz zewnętrznych od 2008 do 2015 roku programu ESPON 2013 oraz dane z czterech lat (2016, 2017, 2018 i 2019) programu ESPON 2020.

IZ przekazała Instytucji Audytowej (IA) i audytorowi zewnętrznemu szczegółowy wykaz wszystkich poszczególnych wydatków poniesionych w odpowiednim okresie, wydatków, które zostały już sprawdzone przez IZ, FLC i IA. Te szczegółowe wykazy wydatków (faktura po fakturze) zostały pogrupowane zgodnie z kategoriami, które należy uwzględnić. Wyraźne wskazania dotyczące poszczególnych wyłączonych kosztów oraz przyczyny wyłączeń zostały również przekazane do IA.

Ze względu na inną strukturę organizacyjną Programu ESPON 2013, koszty poniesione przez beneficjentów z państw partnerskich na przedstawianie dowodów i wiedzy zostały wyłączone. W kontekście Programu ESPON 2020 uwzględniono wszystkie koszty poniesione przez jedynego beneficjenta na realizację pojedynczej operacji, ponieważ stawka SCO będzie stosowana do wszystkich kosztów poniesionych przez jedynego beneficjenta na realizację pojedynczej operacji Programu ESPON 2030. Konsekwencją tego wyboru jest w rzeczywistości obniżenie podstawy do wyliczenia stawki zryczałtowanej, a nie jej zwiększenie.

Wykorzystane dane dotyczą rzeczywistych kosztów poniesionych od 2008 r. do 2019 r. na działania związane z rozwojem wiedzy i przedstawianiem dowodów. Działania te były zawsze zgłaszane w ramach pozycji budżetowej "ekspertyzy zewnętrznej", w szczególności w ramach osi priorytetowej 1, 2, 3 i 4 oraz w ramach celu szczegółowego 1, 2, 3 i 4.

Działania zadeklarowane w ramach osi priorytetowej 1 i 2 w programie ESPON na lata 2007-13 oraz w ramach SO1 i SO2 w programie ESPON na lata 2014-20 były wszystkimi działaniami związanymi z przedstawianiem dowodów.

Działania zadeklarowane w ramach osi priorytetowej 1 i 2 w programie ESPON na lata 2007-13 oraz w ramach SO1 i SO2 w programie ESPON na lata 2014-2020 były wszystkimi działaniami związanymi z przedstawianiem dowodów.

Podział ten nie był tak wyraźny w przypadku działań, które mieściły się w ramach osi priorytetowej 3 lub SO3, dlatego też w celu określenia, czy dane działania zaliczają się do działań związanych z przedstawianiem dowodów, czy też z rozwojem wiedzy, ustalono główne kryterium: działania, w ramach których opracowano metodologię analizy danych, uznaje się za działania związane z przedstawianiem dowodów, natomiast działania, w ramach których zbierano i gromadzono dane, uznaje się za działania związane z rozwojem wiedzy.

Bardziej szczegółowe informacje znajdują się w dwóch szczegółowych opisach metodologicznych SCO, ponieważ liczba znaków nie jest wystarczająca, aby zawrzeć w SFC wszystkie wymagane szczegóły.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zagwarantowali Państwo, aby przy obliczaniu standardowej skali kosztów jednostkowych, kwoty ryczałtowej lub stawki ryczałtowanej uwzględniane były wyłącznie wydatki kwalifikowalne:

Uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO) dotyczące kosztów personelu

Wszystkie wydatki wykorzystane do obliczenia stawki ryczałtowanej zostały sprawdzone i zatwierdzone przez Instytucję Zarządzającą, Instytucję Certyfikującą i Instytucję Audytową.

IZ przekazała IA i audytorowi zewnętrznemu szczegółowy wykaz wszystkich pojedynczych wydatków poniesionych w danym okresie, które zostały już sprawdzone przez IZ, FLC i IA.

Uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO) dotyczące rozwoju wiedzy

Wydatki wykorzystane do obliczenia stawki ryczałtowanej są ostatecznie poświadczone przez Instytucję Certyfikującą (IC) i skontrolowane przez Instytucję Audytową. Wydatki z 2020 r. nie zostały uwzględnione, ponieważ nie zostały jeszcze poświadczone i skontrolowane, a także dlatego, że ze względu na COVID 19 nastąpiło zmniejszenie liczby przewidzianych do wdrożenia działań co spowodowało, że rok 2020 nie może zostać uznany za reprezentatywny dla przyszłego programu.

Z drugiej strony uwzględniono jedynie wydatki z pozycji budżetowej dotyczącej ekspertyz zewnętrznych, które są równoważne z wydatkami do uwzględnienia przy stawce ryczałtowanej. Oznacza to, że wyłączono koszty seminariów w ramach ESPON Week, które zostaną poniesione przez Instytucję Zarządzającą, a nie przez ESPON EUWT w Programie ESPON 2030. Nie uwzględniono również wydatków z innych pozycji budżetowych niż ekspertyzy zewnętrzne, co zostało wyszczególnione powyżej.

IZ przekazała IA i audytorowi zewnętrznemu szczegółowy wykaz wszystkich pojedynczych wydatków poniesionych w danym okresie, które zostały już sprawdzone przez IZ, FLC i IA.

5. Ocena Instytucji Audytowej lub Instytucji Audytowych dotycząca metodyki obliczeń i kwot oraz rozwiązań zapewniających weryfikację, jakość, gromadzenie i przechowywanie danych:

IA pozostawała w kontakcie z IZ ESPON podczas opracowywania metodyki i powierzyła sprawdzenie metodyki i dostarczonych danych zewnętrznej firmie audytorskiej. Zewnętrzni audytorzy zostali poproszeni o przeprowadzenie niezbędnych kontroli na podstawie metodyki i listy kontrolnej dostarczonej przez Komisję Europejską (dostępnej w momencie realizacji weryfikacji).

IA nadzorowała i weryfikowała pracę audytorów zewnętrznych podczas przeprowadzonych kontroli i zaakceptowała dostarczone wyniki.

Na podstawie analizy raportu dostarczonego przez audytorów zewnętrznych IA stwierdziła, że metodologia obliczeń i kwoty oraz ustalenia zapewniające weryfikację, jakość, gromadzenie i przechowywanie danych są prawidłowe.

Do systemu wgrane zostało podpisane pismo z Instytucji Audytowej potwierdzające pozytywną ocenę obu metodologii.

Załącznik 2

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy:	Kwota objęta finansowaniem niepowiązanym z kosztami	Rodzaj(e) uwzględnionych operacji		Warunki, które należy spełnić/wyniki, które należy osiągnąć, powodujące zwrot kosztów przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary dla warunków, które mają być spełnione/wyników, które mają być osiągnięte, powodujących zwrot kosztów przez Komisję	Przewidywany rodzaj sposobu zwrotu kosztów stosowany do zwrotu kosztów przez beneficjenta lub beneficjentów
				Kod(1)	Opis		Kod(2)	Opis		

(1) Dotyczy to kodu wymiaru pola interwencji w tabeli 1 załącznika nr 1 do CPR i załącznika IV do rozporządzenia w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA).

(2) Dotyczy to kodu wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegóły według rodzaju operacji

ESPON ma z definicji charakter strategiczny, a pojedyncza operacja wspierana przez program ma kluczowe znaczenie dla przełożenia ram strategicznych na działalność badawczą. Biorąc pod uwagę, że w ramach programu realizowana jest tylko jedna operacja, będzie ona realizowana do końca okresu kwalifikowalności i zapewnione zostanie regularne badanie postępów przez Komitet Monitorujący.

Ze względu na szczególny charakter programu i jego realizacji, duże wydarzenia organizowane zwykle dwa razy w roku w ramach działań komunikacyjnych będą realizowane wspólnie przez Instytucję Zarządzającą i jedyne go beneficjenta i finansowane w ramach pomocy technicznej.

Działania badawcze, które będzie realizować pojedyncza operacja, będą dostosowane do zintegrowanych tematycznych planów działań, które są ściśle powiązane z ogólnymi celami strategicznymi polityki spójności UE na lata 2021- 2027 oraz z priorytetami Agendy Terytorialnej 2030:

1. Życie, praca i podróżowanie ponad granicami.
2. Zarządzanie nowymi obszarami geograficznymi.
3. Inteligentna łączność.
4. Miejsca odporne na kryzysy.
5. Terytoria europejskie w perspektywie globalnej.
6. Perspektywa dla wszystkich ludzi i miejsc.
7. Terytoria neutralne klimatycznie.

Powyższy wykaz ma charakter orientacyjny i ma na celu ukierunkowanie realizacji w całym okresie programowania.

DOKUMENTY

Tytuł dokumentu	Typ dokumentu	Data sporządzenia dokumentu	Odniesienie lokalne	Odniesienie Komisji	Pliki	Data przesłania	Przesłane przez
Przegląd programu 2021TC16RFIR004 1.2	Przegląd danych przed wysłaniem	25 maja 2022 r.		() 3946356	Programme_snapshot_2021TC16RFIR004_1.2_en.pdf	25 maja 2022 r.	Eser, Thimeo